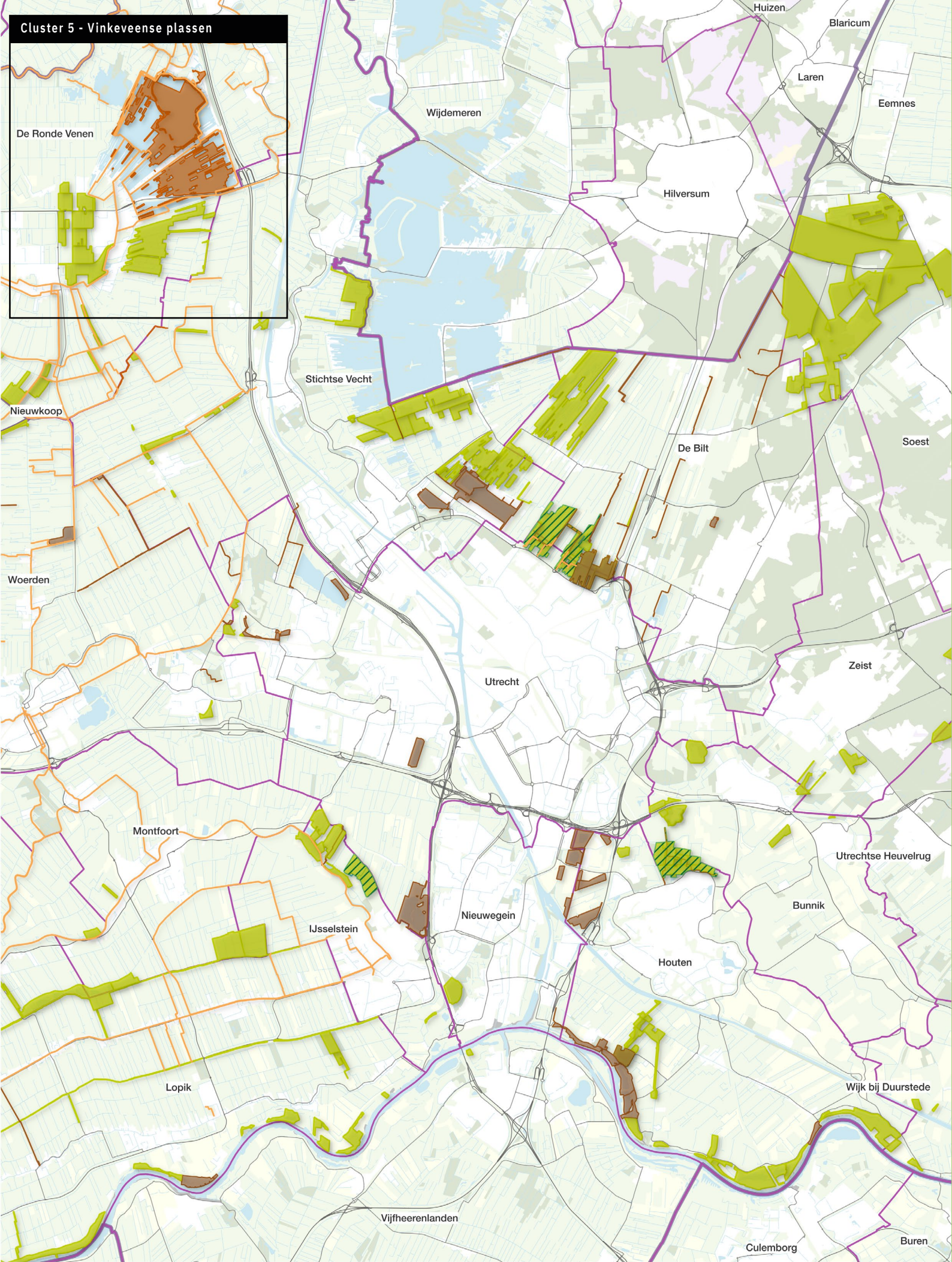

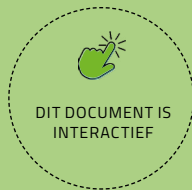
Gebiedspaspoort

5. VINKEVEENSE PLASSEN

Toekomstvisie 2040 Recreatieschap Stichtse Groenlanden en
(aanliggend) Staatsbosbeheer

Gebiedspaspoort CLUSTER 5 VINKEVEENSE PLASSEN

Doel

Het gebiedspaspoort beschrijft het cluster Vinkeveense Plassen met daarin de deelgebieden Vinkeveense Plassen, Marickenland en polder Demmerik. Het doel van het gebiedspaspoort is het inzichtelijk maken van de kenmerken, functies, kansen en knelpunten, eigendom en beheer voor de deelgebieden. Dit wordt gedaan aan de hand van een ruimtelijke analyse, recreatieve analyse en een financiële analyse. Het gebiedspaspoort dient als opstap voor de Toekomstvisie 2040 van Stichtse Groenlanden en Staatsbosbeheer.

Inhoudsopgave

1. Ruimtelijke analyse

- 1.1 Ontstaansgeschiedenis van het gebied
- 1.2 Structuurdragers
- 1.3 Ruimtelijke samenhang
- 1.4 Planologische kaders en ontwikkelingen
- 1.5 Klimaat
- 1.6 Kansen en knelpunten

2. Recreatieve analyse

- 2.1 Huidig gebruik
- 2.2 Doelgroepen
- 2.3 Impact van trends en ontwikkelingen
- 2.4 Kansen en knelpunten

3. Eigendom en beheer

- 3.1 Beheerverantwoordelijkheden van recreatieve voorzieningen
- 3.2 Financiële analyse
- 3.3 Kansen en knelpunten

4. Richtinggevende uitspraken

Bronnen

Bijlage

1. Ruimtelijke analyse

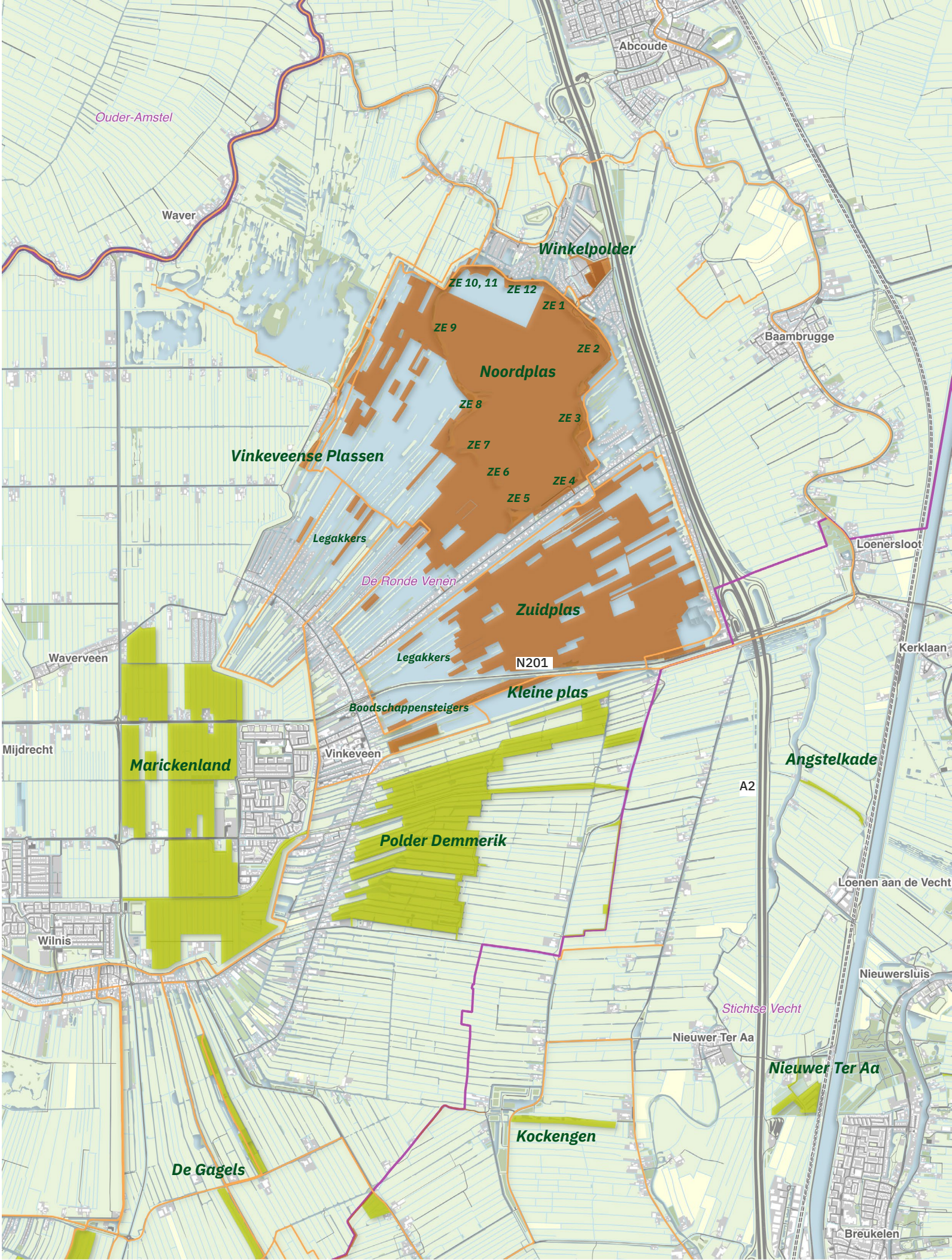
Ligging

Cluster 5 bestaat uit de Vinkeveense plassen, Marickenland en de Demmerikse Polder. Waar de plassen, met haar karakteristieke legakkers, zandeilanden en polder Demmerik onderdeel uitmaken van het veenontginningslandschap, maakt Marickenland onderdeel uit van het droogmakerijlandschap Groot-Mijdrecht. De Vinkeveense plassen vormen het grootste recreatieve plassegebied van de provincie Utrecht en hebben een bovenregionale functie voor (water)recreatie.

Het gebied wordt aan de noord en oostzijde begrensd door de riviertjes Waver, Winkel en Angstel en nog iets verder oostelijk ligt het Amsterdam Rijnkanaal. De A2 vormt een aanwezige en belangrijke noord-zuidverbinding tussen Amsterdam en Utrecht. In oost-west richting ligt de regionale ontsluitingsweg N201. Het gebied ligt tussen de dorpen Vinkeveen en Abcoude. In de directe omgeving zijn grotere en kleinere dorpen aanwezig zoals Mijdrecht, Wilnis, Baambruggen en Waverveen.

Vinkeveense plassen met trekgraten en op de legakkers vakantiehuisjes (Siebe Swart, 2014)

Cluster 5
Toekomstvisie 2040 Gebieden en Routestructuren
0 500 1.000 1.500 m

1.1 Ontstaansgeschiedenis van het gebied

10e eeuw | Woeste gronden

Het landschap, ooit gekenmerkt door haar woeste, moerassige gronden werd vanaf de 10e eeuw in cultuur gebracht door veenontginningen. Dit gebeurde vaak vanuit de reeds bestaande nederzettingen, gelegen op de hoger gelegen kreekruggen. Mijdrecht, Wilnis en Waverveen zijn hier voorbeelden van.

1700-1900 | Grootschalige ontginningen

Gedurende de 18e en 19e eeuw werd het veen op grote schaal weggehaald en ingezet als brandstof. De intensieve veenafgravingen resulteerden in een diepe waterplas ten noorden van Mijdrecht. Dit gebied werd eind 19e eeuw drooggemalen waarna de polder Groot-Mijdrecht ontstond. Door middel van een kenmerkende, rationele, droogmakerij verkaveling werd de polder in cultuur gebracht. Centraal ligt de Hoofdweg, met haaks daarop een aantal dwarswegen. Ook rond buurtschap Vinkeveen werd op grote schaal turf gewonnen. Dit heeft geresulteerd in de typerende structuur van kanalen, slootjes en legakkers.

1900-1960 | Wederopbouwperiode

Vanaf de Tweede Wereldoorlog werd de zandlaag onder het veen gewonnen voor de aanleg van wegen. Zo is hiermee de A2 aangelegd en is het geruikt voor woningbouw in Amsterdam. Door deze grootschalige grondwinning werden de Vinkeveense plassen steeds dieper, op sommige punten wel 50 meter diep.

1960-nu | Recreatielandschappen

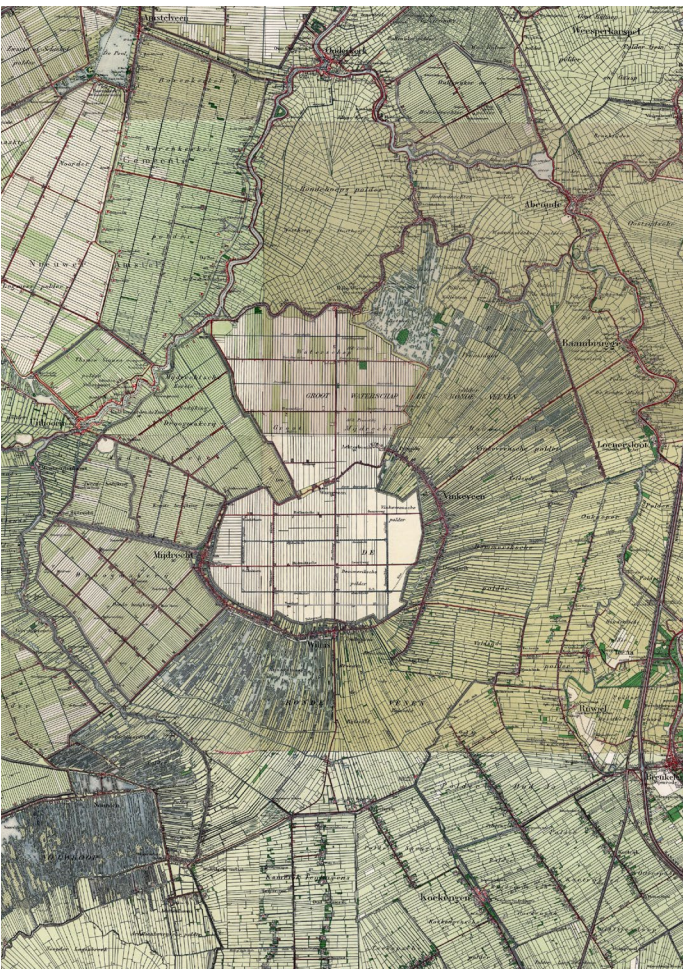
De omvang van de plas, samen met de grote diepte, resulteerde in een sterke golfslag. Om de kades en legakkers hiertegen te beschermen werden er in de tweede helft van de 20ste eeuw 12 zandeilanden aangelegd als ‘dijken’ om de golven te breken. Het unieke landschap werd een recreatieve hotspot met veel ruimte voor waterrecreatie op de plas en de eilanden en verblijfsrecreatie aan de randen (Vinkeveen.nl, 2022).

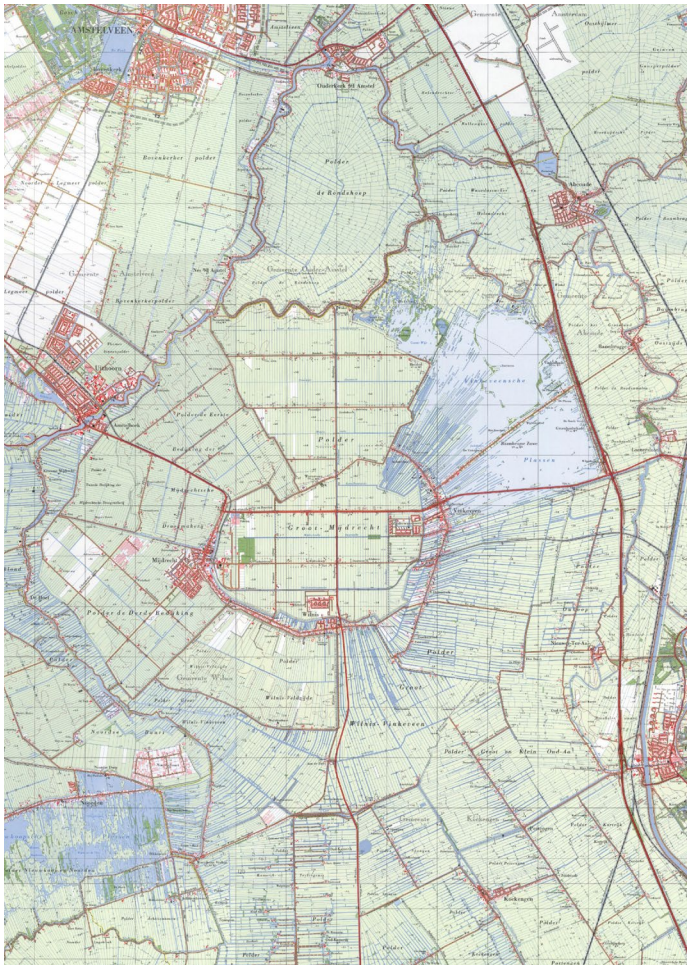
Luchtfoto van de Vinkeveense plas met recreatiewoningen aan de rand, legakkers op de horizon en de aanleg van recreatieiland 1 en 2 (Vinkeveen.nl, 2022)

10e eeuw | woeste veengronden werden ontgonnen vanuit de kreekruggen

1700-1900 | grootschalige ontginning en aanleg droogmakerij Groot-Mijdrecht

1960-1980 | afgraving Vinkeveense plassen t.b.v zandwinning voor de A2 en woningbouw in Amsterdam Zuid-Oost

(Topotijdreis, 2023)

1980 -nu | grootschalige uitbreiding van bestaande steden, en aanleg van zandeilanden (1970) om het gebied tegen hoge golfslag te beschermen

1.2 Structuurdragers

Het huidige landschap rond de Vinkeveense plassen wordt nog steeds gekenmerkt door structuurdragers die refereren aan de historische ontwikkelingen. Voor de Vinkeveense plassen zijn dit de legakkers aan de randen. Deze langgerekte akkers herinneren aan de periode van grootschalige turfwinning, de zogenoemde ‘natte vervening.’ Dit hield in dat het gewonnen turf te drogen werd gelegd op de niet afgegraven stroken grond. Hierdoor ontstond een afwisseling van langgerekte legakkers en trekgraten/kanalen. De toenemende golfslag in de plassen, als gevolg van de zandwinning, zorgde voor erosie van de legakkers en maakte ze steeds kwetsbaarder als golfbrekers. Ondanks een initiatief om ze te beplanten met houtgewas zijn veel van de akkers verdronken of zelfs geheel verdwenen (Arcadis, 2021).

Een andere sterke structuurdrager van het gebied zijn de twaalf eilanden die zijn aangelegd in de jaren 60 en 70. Naast hun primaire functie als waterkerend element werden ze een recreatief succes. Dit resulteerde in een gevarieerd programma-aanbod per eiland. Zo vormt eiland 4 een duikerswalhalla, heeft eiland 1 een horeca-paviljoen en kan eiland 9 tegen betaling gebruikt worden voor (groeps)kamperen.

Ook polder Demmerik, ten zuiden van de plassen, wordt gekenmerkt door de langgerekte structuur van veenontginning, vertrekkend vanuit een bebouwingslint. De veelheid aan lange sloten vormen nog altijd de kenmerkende structuurdragers van dit gebied. In Marickenland vormt de rationele verkaveling van droogmakerij Groot-Mijdrecht een kenmerkende structuur. Veel van de lange, kaarsrechte watergangen zoals de Hoofddoicht zijn nog steeds te herkennen in het landschap.

De slootpatronen van de Demmerikse polder vormen belangrijke structuurdragers die herinneren aan de veenontginning (Studio Kastermans, 2022)

De Legakkers en zandeilanden als belangrijk structuurdragers van de Vinkeveense plassen (Arcadis, 2021)

De Hoofddoicht en Gemaal de Winkel vormen belangrijke structuurdragers van het droogmakerijlandschap van polder Groot-Mijdrecht (Het Utrechts Archief, 1970)

1.3 Ruimtelijke samenhang

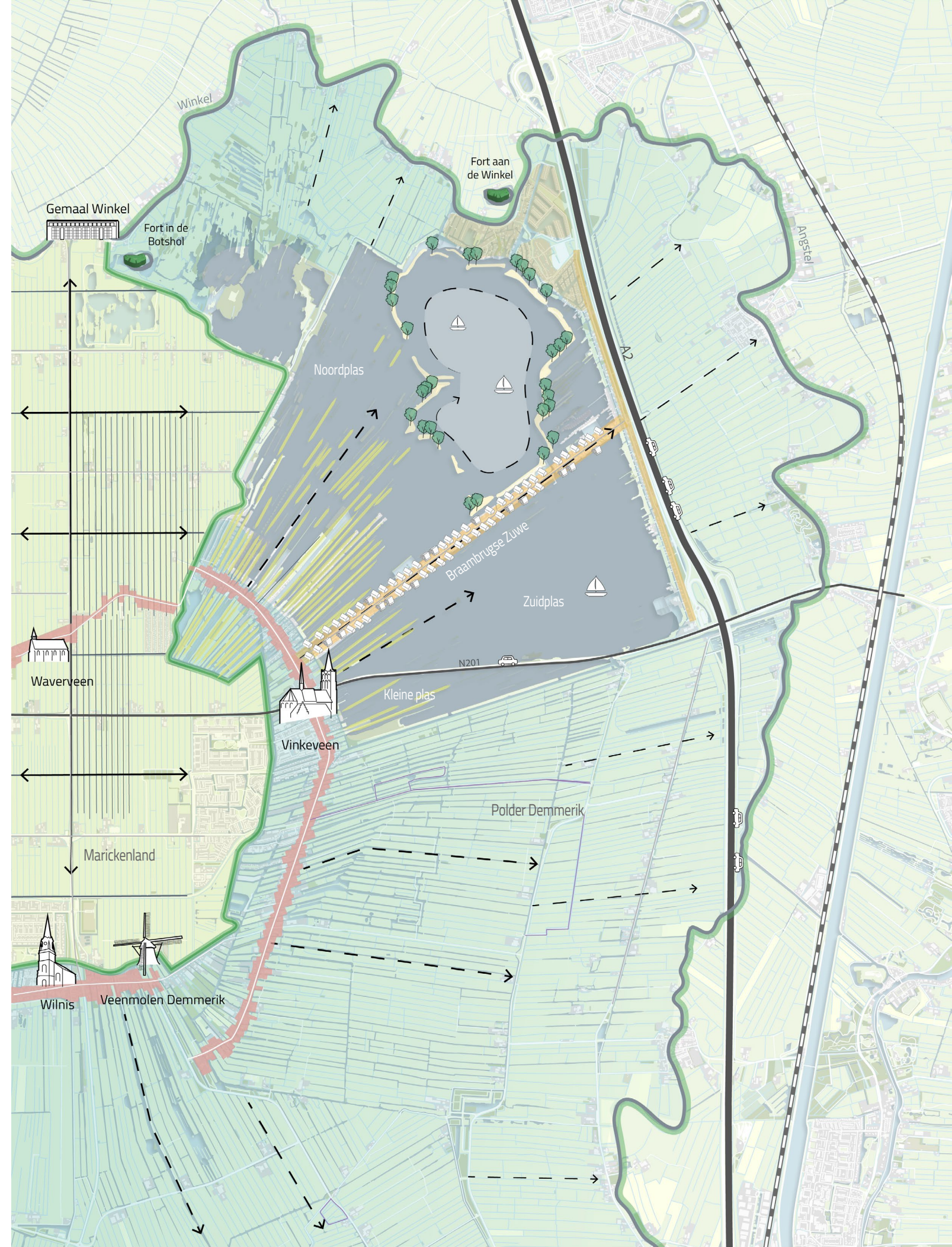
Het gebied Vinkeveense plassen wordt gekenmerkt door een grootschalig veenontginningslandschap. Aan de westzijde ligt droogmakerij Groot-Mijdrecht. De polder ligt zo'n zes meter onder NAP en is daarmee een van de diepste droogmakerijen van Nederland. De ruimtelijke structuur bestaat uit rationele, haakse verkaveling. Door de lage ligging heeft het gebied veel last van (zoute) kwel waardoor het vaak ongeschikt was voor akkerbouw en soms zelfs veeteelt. Nu wordt het gebied veelal gebruikt als (extensief) grasland. In het zuidoostelijke deel van de droogmakerij ligt natuurgebied Marickenland.

Ten oosten van de droogmakerij liggen weidse polders, gekenmerkt door langgerekte verkaveling en een waterrijke uitstraling. Polder Demmerik maakt onderdeel uit van dit veenweidelandschap. De lage ligging zorgt voor natte voeten waardoor het gebied momenteel veelal wordt ingezet als extensief grasland en weidevogelgebied.

De Vinkeveense plassen kunnen worden opgedeeld in drie delen: van noord naar zuid gaat het om de Noordplas, de Zuidplas en de Kleine Plas. De Noordplas is de grootste en diepste plas. Om weerstand te bieden tegen de hoge golfslag in deze plas werden er in de jaren 60 en 70 twaalf zandeilanden aangelegd. Naast de primaire functie als 'waterkerend element' werden ze een recreatief succes. De legakkers aan de randen herinneren aan de periode van grootschalige turfwinning (Vinkeveen.nl, 2022).

Het waterrijke karakter van dit gebied heeft in het verleden naast grondstoffenwinning ook een belangrijke rol gespeeld in de landsverdediging. Fort aan de Winkel (gebouwd rond 1890) en Fort in de Botshol (gebouwd rond 1895) maakten onderdeel uit van de Stelling van Amsterdam, en herinneren aan deze tijd. Een deel van de forten zijn op dit moment niet openbaar toegankelijk.

Verstedelijking en recreatiedruk heeft geresulteerd in een grote wirwar aan (recreatieve) bebouwing in en rond Vinkeveen. De Braambrugse Zuwe, met haar veelheid aan villa's is geworden tot een bebouwde as tussen oost- en west. De Braambrugse Zuwe vormt samen met de N201 een belangrijke entree richting het gebied. Vanuit het zuid/zuidwesten wordt deze functie vervuld door het bebouwingslint aan de Herenweg (Vinkeveen). Daarnaast is er ook veel verstedelijking aan de oostzijde; Groenlandse kade, Vinkenkade en rondom de parkeerplaats Winkelpolder.

Cluster 5 Ruimtelijke analyse

Toekomstvisie 2040 Gebieden en Routestructuren
0 500 1.000 1.500 m

- Droogmakerij
- Veenpolder
- Vinkeveense plassen
- Legakkers
- Eilanden
- Historische kern
- Rommelig bebouwd gebied (wonen en recreatie)
- Snelweg
- Belangrijk water, ruimtelijke drager

- Spoor
- Verkavelingsrichting

Inhoudsopgave
H1. Ruimtelijke analyse
H2. Recreatieve analyse
H3. Eigendom en beheer
H4. Richtinggevende uitspraken
Bronnen en Bijlagen

Droogmakerij Groot-Mijdrecht | weidse vergezicht op Waverveen

Vinkeveense plassen | eilandstructuur met recreatieve invulling

Polder Demmerik | waterrijk karakter en weidse vergezichten

Vinkeveen | legakker met wilgenbeplanting (particulier eigendom)

1.4 Planologische kaders en ontwikkelingen - Deelgebied Vinkeveense Plassen

Huidig ruimtelijk beleid

Het landschap rond het cluster Utrecht Vinkeveense Plassen kent verschillende beschermingscategorieën voor natuur en cultuurhistorische waarden (p.17). Onderstaande kaarten geven op een beknopte wijze weer waar deze waarden te vinden zijn en hoe deze mogelijk van toepassing kunnen zijn op de (recreatie)gebieden in de omgeving.

De Vinkeveense plassen maken in haar geheel onderdeel uit van het Natuur Netwerk Nederland. Ook het oostelijk deel van droogmakerij Groot-Mijdrecht en het noordelijk deel van de Demmerikse polder vallen onder NNN. Natuurgebied de Botshol maakt zelfs onderdeel uit van de Natura2000 gebied. Overige delen van Groot-Mijdrecht en de Demmerikse polden vallen onder Weidevogelgebied. Op regionale schaal is de omgeving Vinkeveense plassen een belangrijke natuurschakel tussen de Nieuwkoopse plassen in het zuidwesten en de oostelijk gelegen Vechtplassen. In het waterrijke plassengebied komen bijzondere plant- en diersoorten voor zoals fonteinkruid, kranswier, de ringslang en de kwabaal. Ook vormt het een waardevol rustgebied voor vogels als de zwarte stern en de visdief. Vanuit het Beeldkwaliteitsplan Vinkeveense Plassen wordt gestreefd naar het behouden en versterken van de Vinkeveense Plassen als kerngebied voor natuur.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Planologische natuurkaders (Provincie Utrecht, 2024)

Onderstaand overzicht geeft op een globale wijze inzicht in de belangrijkste ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied en de wijze waarop deze een raakvlak kunnen hebben met de doorontwikkeling van de (recreatie) gebieden in dit cluster. Voor verdere informatie zie ook de bronnenlijst in de bijlage.

De drie belangrijkste natuur-beheertypen van het plassengebied zijn kruiden- en faunarij grasland, vochtig bos met productie en hoog- en laagveenbos. Specifiek voor de zandeilanden en de legakkers liggen kansen voor een impuls van bestaande natuurwaarden. Denk hierbij aan het toepassen van inheemse beplanting, het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, vochtig hooiland en kruidrijk grasland en het aanleggen van fauna-uittreedplaatsen. Zeker als het gaat om de legakkers in het gebied is het van groot belang om deze te behouden. De afgelopen jaren zijn er vele legakkers verdwenen door de sterke golfslag in de plassen. Deze ‘verzonken akkers’ vormen een kwetsbare structuur voor de intensieve recreatievaart (Arcadis, 2021). Sinds een aantal jaar wordt er geëxperimenteerd met de aanleg van vissenbossen om de verzonken akkers zichtbaar te maken voor boten en tegelijkertijd een ecologische impuls te geven aan het onderwaterleven. Dit kan niet op alle plekken (afhankelijk van blootstelling wind/golfslag etc.)

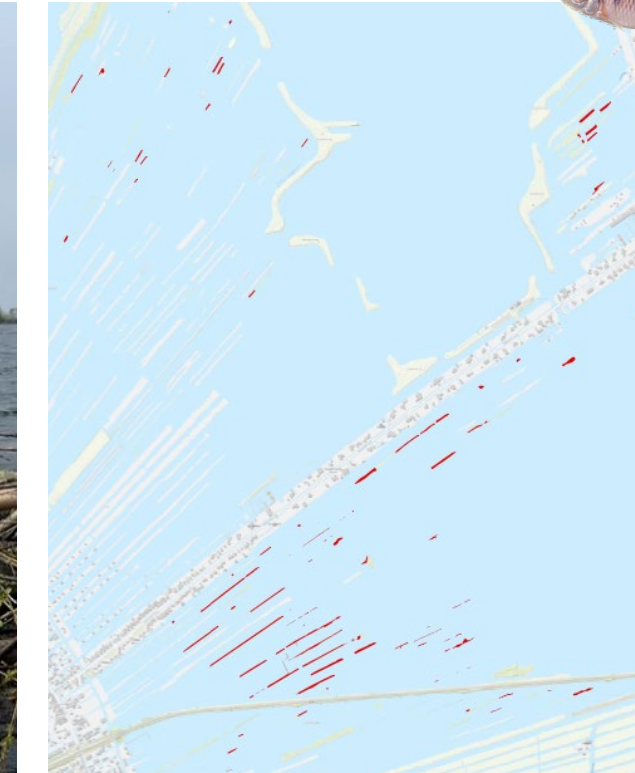
Beheertypen in het Vinkeveense Plassengebied (Arcadis, 2021)

Daarnaast is er in de Legakkervisie (2012), toekomstplan (2015) en ontwikkelprogramma Vinkeveense Plassen (2019) opgenomen dat de blauwe legakkers niet behouden hoeven te blijven. Omdat afgraven niet wenselijk is vanuit natuur oogpunt, moet hier nog een oplossing voor worden gevonden. Een vissenbos bestaat uit een rij houten palen die de grond in worden gestoken.

Vissenbos (RTV Utrecht, 2024)

Hiertussen worden takken gevlochten. Het bos kan worden gebruikt als paaiplaats en schuilplek voor vissen en wordt daarmee ook voor vogels interessant. Om te voorkomen dat er nog meer legakkers zinken zal er bovendien flink ingezet moeten worden op een goede oeverbeschoeiing en onderhoud van bomen op de akkers (RTV Utrecht, 2024).

Verzonken legakkers in de period 2015 - 2018 (Arcadis, 2021)

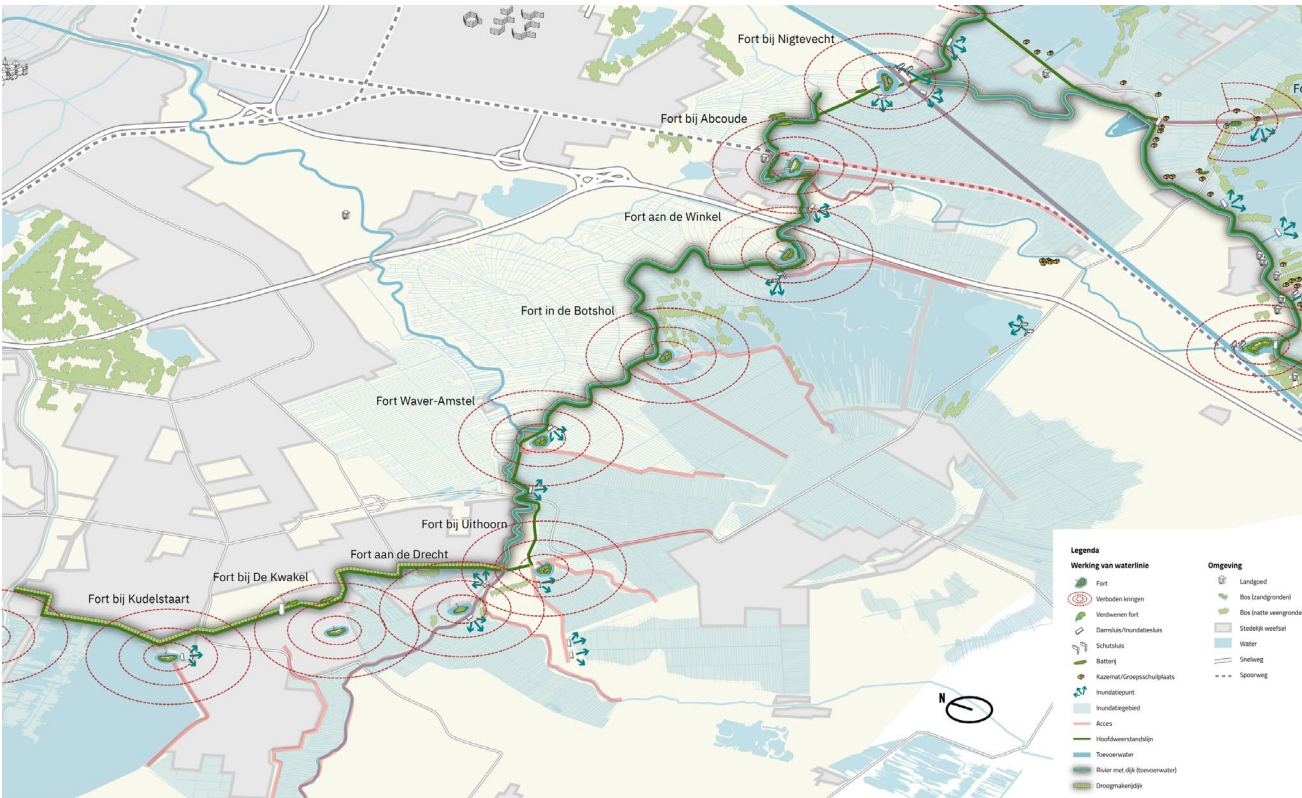
Zicht op de Vinkeveense Plassen vanaf de Heilig Hart van Jezus-kerk te Vinkeveen, hierop is de veelheid aan (verdrinken) legakkers te zien (Het Utrechts Archief, 1913)

Planologische kaders en ontwikkelingen - Deelgebied Vinkeveense Plassen

Naast waardevol natuurgebied valt een groot deel van omgeving Vinkeveen onder de UNESCO bescherming. Stelling van Amsterdam en Hollandse Waterlinies. Delen van deze verdedigingslinie zijn nog altijd goed te herkennen in het landschap zoals de forten, sluizen en dijken. Andere onderdelen zijn minder goed zichtbaar zoals de verboden kringen en inundatievlaktes. Vanuit de provincie Utrecht (siteholder van werelderfgoed), het Waterschap Amstel Gooi en Vecht en de gemeente de Ronde Venen wordt er ingezet op het beleefbaar en toegankelijk maken van het linielandschap (Gemeente de Ronde Venen, 2023).

Het document Gebiedsanalyses kernwaliteiten Hollandse Waterlinies en Stelling van Amsterdam Zuid geeft uitgangspunten en ontwikkelrichtingen om deze beleving te versterken alsook te beschermen (Provincie Noord-Holland en Provincie Utrecht, 2022).

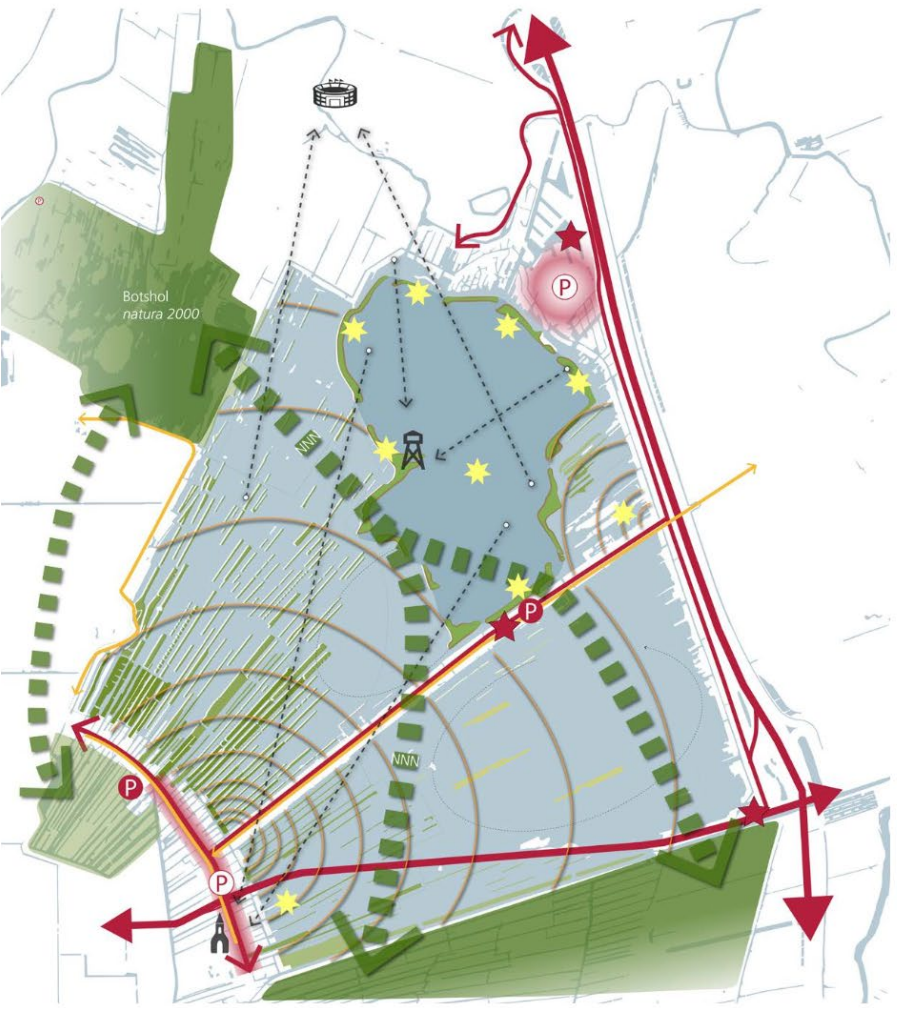
Twee opmerkelijke elementen in het gebied zijn Fort in de Botshol en Fort aan de Winkel. Fort aan de Botshol grenst aan natuurgebied Waverhoek en is in eigendom van Natuurmonumenten. Natuur heeft hier de hoofdfunctie en daarom is het enkel onder begeleiding mogelijk het fort te bezoeken. Fort aan de Winkel is in eigendom van het Rijksvastgoedbedrijf en heeft momenteel geen publieksfunctie (Gemeente de Ronde Venen, 2023).

Vogelvlucht van de Stelling van Amsterdam Zuid. Op de kaart zijn de hoofdweerstandslin, forten met schootskringen, accessen, inundatievelden, sluizen en andere bestaande vkeernelementen van de Stelling van Amsterdam-Zuid nadrukkelijk weergegeven (Provincie Utrecht en Provincie Noord-Holland, 2022)

Planologische kaders cultuurhistorie (Provincie Utrecht, 2024)

Visiekaart Vinkeveense plassen uit het Beeldkwaliteitsplan Vinkeveense Plassen (Arcadis, 2021) Hierop is o.a. te zien hoe het gebied een belangrijke schakel in het natuurnetwerk vervuld. (notie; in het huidige gebruik worden de eilanden intensief gebruikt)

Planologische kaders en ontwikkelingen - Deelgebied Polder Demmerik

Voortkomend uit de Agenda Vitaal Platteland van de Provincie Utrecht is er in 2010 door samenwerkende gebiedspartijen een Gebiedsconvenant Groot Wilnis-Vinkeveen ondertekent. Dit convenant heeft als missie om het bijzondere veenweidelandschap te behouden en verder te ontwikkelen. Het omvat vijf doelen:

- schoon water
- beperkte bodemdaling
- veelzijdige natuur
- vitale landbouw
- weidse recreatie

De aanleg van het Natuurreservaat Demmerik maakt onderdeel uit van dit initiatief. Dit gebied omvat de noordzijde van Polder Demmerik en maakt onderdeel uit van Natuur Netwerk Nederland. De natuur in dit reservaat is in ontwikkeling en vormt een belangrijke schakel met de Vinkeveense plassen. Er wordt drasland gecreëerd door het haarvatensysteem van bestaande watergangen meer natuurvriendelijk in te richten en waterstanden plaatselijk te verhogen. Hierbij wordt gezocht naar een samenwerking met omliggende boerenbedrijven richting een natuurinclusief bedrijfsmodel. Het overige deel van

de polder bestaat uit weidevogelgebied. Hier werken agrariërs samen met de natuur door weidevogelbeheer en particulier natuurbeheer. Dit heeft geresulteerd in een nagenoeg ‘planet-proof’ melkproductie waardoor de boeren hier een eerlijkere prijs voor hun melk ontvangen (Provincie Utrecht, De Venen en Proces Groot Wilnis-Vinkeveen, 2010).

Een bijzondere cultuurhistorische lijn in de Demmerikse polder is het Bellopad. Deze lijn, die nu bestaat uit een wandelroute, was ooit een spoorlijn waar de Bellotrein reed van Mijdrecht naar Abcoude. Nu ligt er een natuur- en cultuur-wandeling van 19 kilometer (Bellopad.nl, 2023).

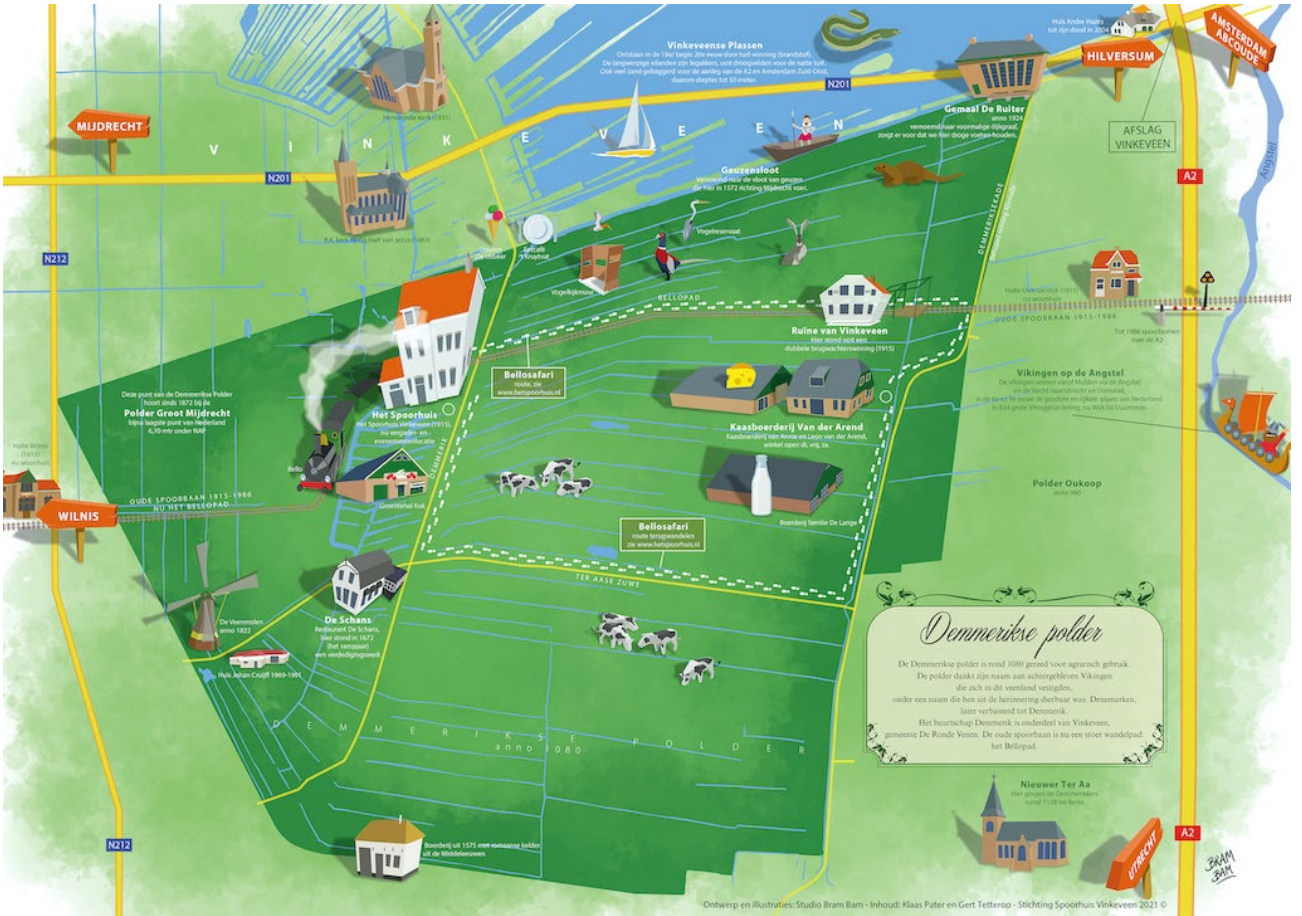
Een ander bijzonder verhaal van dit gebied zijn de 150 karakteristieke damhekken die je door de hele polder tegenkomt. Deze referen aan de eeuwenoude samenwerking tussen agrariërs, overheden en bedrijven in het gebied. De hekken zijn ontworpen voor de streek en mede-gefinancierd door de Agenda Vitaal Platteland vanuit de provincie Utrecht. De namen op de hekken referen aan de achtergelgen stukken land, die vroeger ver van de boerderij lagen (Groot Wilnis-Vinkeveen, 2024)

Impressie van draslandnatuur, in samenhang met vitale landbouw in Donkereind-Demmerik (Gebiedsconvenant Groot Wilnis-Vinkeveen 2010-2020

Polder Demmerik | damhekken ontwikkeld voor de polder Groot Wilnis-Vinkeveen

Halte 4 - De Demmerikse Polder, als onderdeel van het Bellopad (Bellopad.nl, 2023)

Planologische kaders en ontwikkelingen - Deelgebied Marickenland

Marickenland maakt onderdeel uit van de zuidoosthoek van droogmakerij Groot-Mijdrecht. Het wordt aan de oostzijde begrensd door bedrijventerrein Voorbancken en woonwijken Zuiderwaard, Westerheul en Vinkeveld, en aan de zuidzijde door regionale wegen N201 en N212. Marickenland ligt zo’n 6meter onder NAP en bestaat voornamelijk uit een venige ondergrond die steeds verder daalt. Het wordt steeds lastiger om het gebied droog te houden en inklinking van het veen zorgt voor een toenemende CO2 uitstoot. Daarnaast zorgt de inklinking voor verzakkingen in het omliggende bebouwde gebied. Om deze problematiek te lijf te gaan heeft de provincie Utrecht samen met Staatsbosbeheer, waterschap Amstel, Gooi en Vecht, gemeente De Ronde Venen, Agrarische Natuurvereniging De Venen, Colectief Rijn, Vecht en Venen en de LTO een gebiedstransformatie geïnitieerd waarbij de huidige weidegronden worden omgezet naar natuurgebied. Door hier meer ruimte te bieden aan water(berging) worden probelemen als bodemdaling en wateroverlast beperkt.

De komende jaren wordt er in Marickenland zo’n 300 hectare natuur ontwikkeld. De Provincie Utrecht heeft drie doelen gesteld voor de inrichting van het gebied:

- nieuwe natuur realiseren

- 8,8 hectare waterberging realiseren
- recreatie faciliteren

Het ontwerp bestaat uit twee deelgebieden waarin weidegrond wordt omgevormd tot bloemrijk grasland, rietland en nat schraalland. Ook worden er in het hele gebied natuurvriendelijke oevers en faunapassages aangelegd en wordt er een vissluis gerealiseerd. Naast natuurontwikkeling worden er recreatieve wandelpaden aangelegd en omt er een natuurspeelplaats en vogeluitzichtpunten. Marickenland krijgt twee gebiedsentrees, een bij de scouting Bonkestekersweg en een bij de Spoordijk van de N212 (Van den Brink, 2019). De verwachting is dat er begin 2025 wordt gestart met de aanleg van het natuurgebied (provincie Utrecht, 2024).

Marickenland | weidse vergezichten op grasland

Inrichtingsschets Marickenland, afkomstig uit de Natuurvisie (Van den Brink, 2019)

Projectschets
MARICKENLAND OOST
DEELGEBIED 1 en 2
versie 11 dec’18

Planologische kaders en ontwikkelingen - Utrechts Programma Landelijk gebied

Vanuit het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) wordt er gewerkt aan grote vraagstukken zoals het verminderen van stikstof, het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit, het versterken van de natuur en het toekomstbestendig inrichten van ons landelijk gebied. Momenteel wordt er gewerkt aan een integrale aanpak waarbij verschillende partijen worden meegenomen, denk aan agrariërs, inwoners, natuurorganisaties, waterschappen, gemeenten en buurprovincies. In 2025 wordt er een definitief plan verwacht.

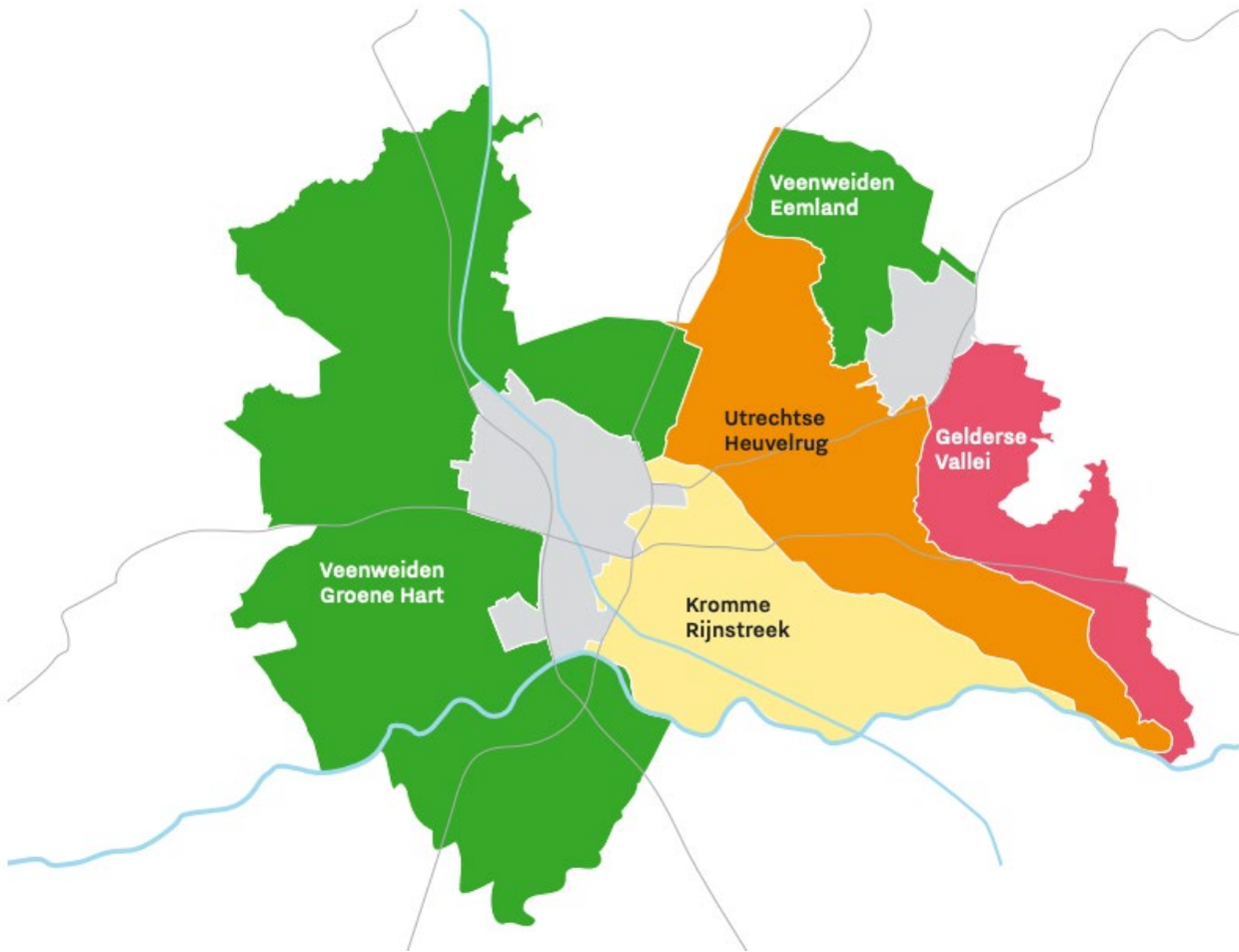
In het concept UPLG zijn een aantal structurerende principes opgesteld die leidend zijn:

- voldoende en schoon water
- inspelen op klimaatverandering
- kwaliteit van de natuur verbeteren
- minder stikstofuitstoot
- duurzame landbouw
- minder broeikasgassen uit veehouderij (methaan)
- aansluiten bij andere projecten van de provincie

Om recht te doen aan de diversiteit van landschappen in de provincie Utrecht is er een onderverdeling gemaakt. Dit cluster valt onder de veenweidegebied Het Groene Hart. In toekomst wordt er hier ingezet op:

- minder uitstoot van koolstofdioxide (CO2) uit veenbodems door de grondwaterstand te verhogen
- meer duurzame landbouw en minder intensief
- een deel van het gebied is geschikt gemaakt voor weidevogels.
- er is een rijke blauwe dooradering; een netwerk van met elkaar verbonden natuurvriendelijke sloten, rivieren en plassen.
- de natuur in Natura 2000-gebieden is hersteld, en er zijn moerasgebieden en waterbuffers aangelegd.

(Provincie Utrecht, 2023)

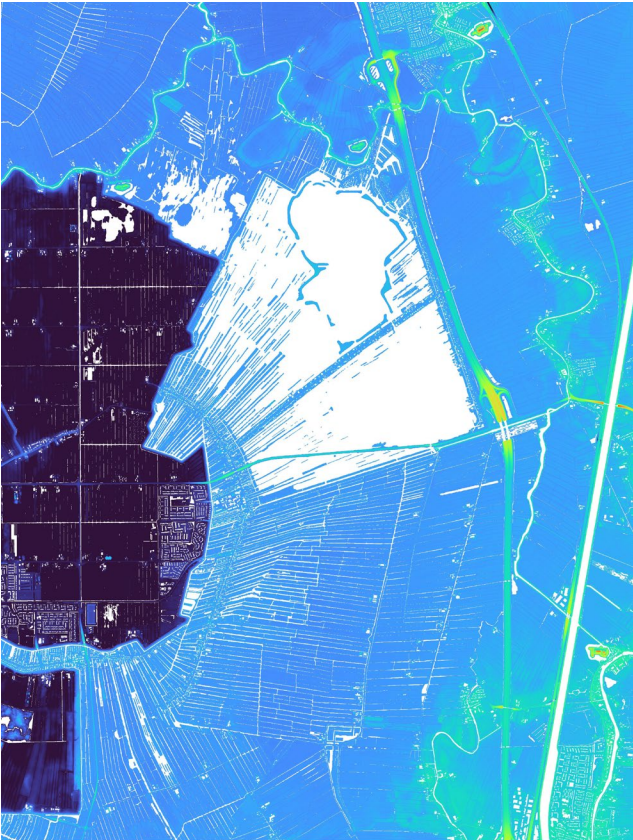

Landschappelijke deelgebieden uit het concept Utrechts Programma Landelijk Gebied (Provincie Utrecht, 2023)

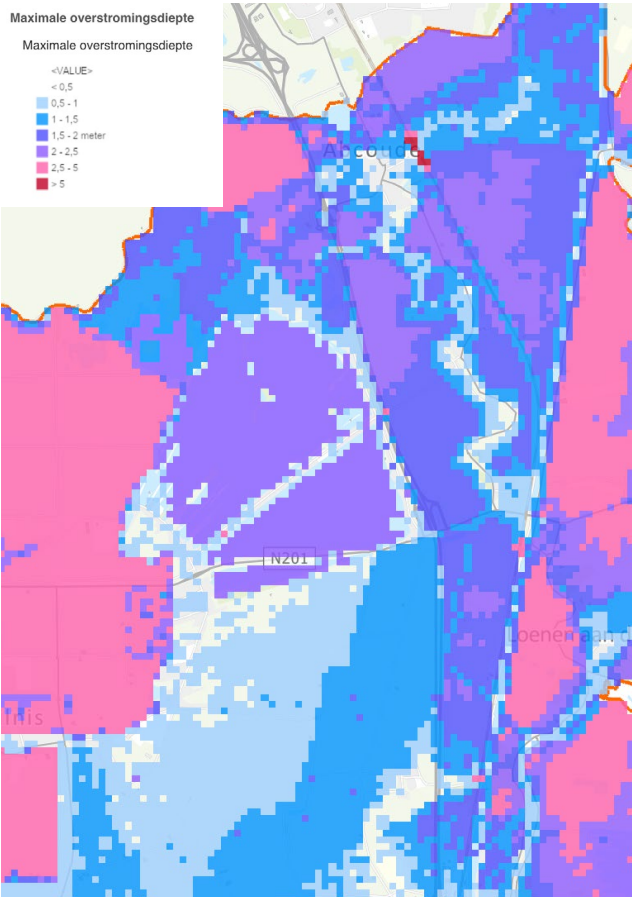
1.5 Klimaat

Om inzicht te krijgen in de grote uitdagingen die door klimaatverandering op de clustergebieden afkomen is gebruik gemaakt van de Klimateffectatlas. De kaartbeelden laten zien waar de effecten van wateroverlast-hitte-droogte-overstroming in de komende decennia de meeste impact zullen hebben, en waar mogelijk maatregelen nodig zullen zijn:

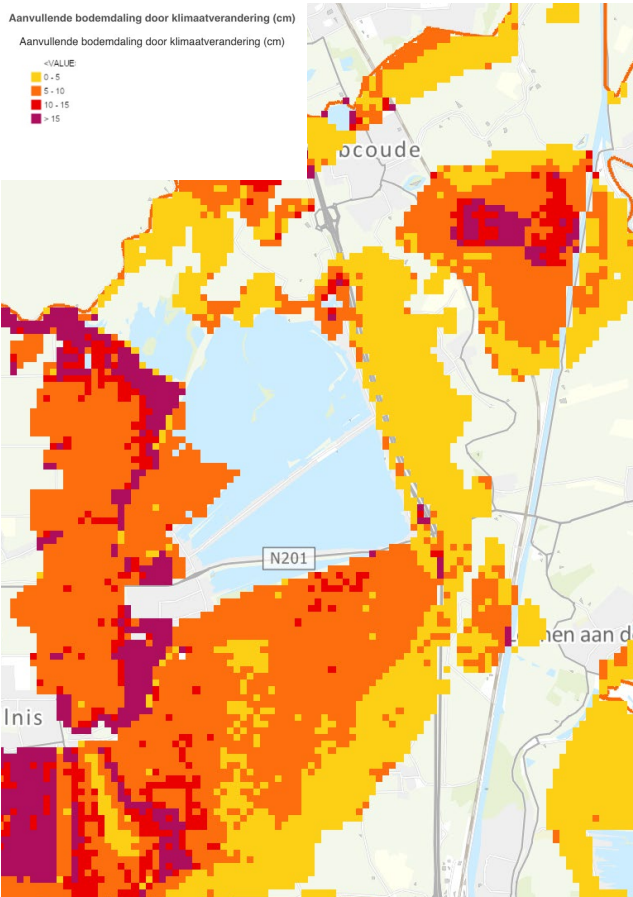
Het overgrote deel van dit cluster wordt gekarakteriseerd door een waterrijk veenweidelandschap. De intensieve bemaling van de afgelopen decennia heeft geleid tot een zeer laag gelegen gebied, op sommige plekken wel 6 meter onder NAP. Dit zorgt voor wateroverlast, kwel en lokale verzilting. Bemaling van agrarisch grasland heeft bovendien als gevolg dat het veen verder inklinkt en CO2 naar de omgeving uitstoot. De toekomstplannen bij Marickeland en Polder Demmerik dragen bij aan een meer natuurinclusieve landinvulling waarbij samenwerking tussen boeren en natuurorganisaties wordt gezocht en meer ruimte komt voor waterberging.

Cluster 5 - Hoogtekaart
Toekomstbeeld 2040 (gebaseerd op bestaande data)

Klimateffecten op kaart (Provincie Utrecht, 2024)

1.6 Kansen en knelpunten - Ruimtelijk

Op basis van de landschappelijke analyse, gebiedsbezoeken en huidig beleid kunnen er een aantal kansen en knelpunten worden geformuleerd.

Kansen & Knelpunten:

- Er liggen kansen om een meer onderscheidende **identiteit** voor de verschillende gebieden te versterken en/of te ontwikkelen:
 - Vinkeveense plassen: waterrecreatie, het verhaal van de historische legakkers, water- en oeversnatuur
 - Polder Demmerik: weidevogelgebied en natuurinclusieve landbouw, extensieve recreatie
 - Marickenland: waterberging, moerasnatuur en avontuurlijke recreatie
- Er ligt een kans om recreatie beter te spreiden door te werken aan een intensiteit zonering. Naast het versterken van de aantrekkingskracht door gebiedsidentiteiten te verbeteren vraagt dit om het versterken van recreatieve **verbindingen**. In dit cluster liggen er kansen om sterke natuur- en recreatieve verbindingen te maken tussen de Vinkeveense Plassen en Marickenland. De verbindingen met polder Demmerik zijn voornamelijk gefocust op natuur. Dit kostbare weidevogelgebied is gebaat bij zo min mogelijk (recreatieve) verstoring. Ook liggen er kansen voor meer verbinding met andere clusters, zoals het Oortjespad (richting het zuiden) en de Vecht (richting het zuidoosten). Naast het ontwikkelen van nieuwe schakels liggen er kansen om bestaande verbindingen te versterken door te werken met heldere bebording (route en informatie).
- Zorg voor heldere en uitnodigende **entrees** naar de verschillende gebieden. Er ligt een kans om het centrum van Vinkeveen als centrale ‘poort’ in te richten van waaruit je plassen, Marickenland en polder Demmerik kunt bezoeken. Naast deze gebiedsoverkoepelende entree liggen er kansen om de entree van eiland 1 en 4 beter in te richten waardoor ze herkend worden als gebiedsentrees.
- Versterk de land-water relatie rond de Vinkeveense plassen door ommetjes te introduceren. Koppel bijvoorbeeld een legakker-pad met een watertaxi/ pontje en zorg voor doorzichten over het water (dit speelt bijvoorbeeld op de Braambrugse Zuwe)
- Maak meer ruimte voor de voetganger en fietser over bestaande bebouwingslinten. Bij de Braambrugse Zuwe zou deze (her)ontwikkeling gekoppeld kunnen worden aan ophoging (weg kampt met verzakking).
- Behoud en versterk de Vinkeveense Plassen als kerngebied voor natuur
- Koester de cultuurhistorisch waardevolle structuur van legakkers door ze te beschermen tegen golfslag, beleefbaar te maken en door de natuurwaarden te vergroten. Bijvoorbeeld door ze in te richten met inheemse beplanting en kruidrijk grasland, maar ook door fauna-uittreedplaatsen aan te leggen en de bomen als hakhout te beheren.
- Versterk natuurwaarden op de zandeilanden door natuurvriendelijke oevers aan te leggen door waar mogelijk inheemse beplanting toe te passen, het maaibeheer verder aan te passen en waar dat kan (bescherming tegen afkalving noodzakelijk) natuurvriendelijke oevers aan te leggen in plaats van harde constructies. Waar mogelijk in de toekomst aangepast maaibeheer.
- Vertel het verhaal van de Hollandse Waterlinie, met o.a. Fort aan de Winkel en Fort in de Botshol. Koester de idyllische route tussen deze forten, over de Winkeldijk – Botshol - Waverdijk. Zet de fietser en wandelaar hier voorop en maak het waar mogelijk autoluw.
- Koester het verhaal van het Bellopad en de 150 damhekken in Polder Demmerik en ontwikkel verder door met behulp van recreatie en educatie. Houd hierbij rekening met het kwetsbare karakter van het weidevogelgebied; het liefst zo min mogelijk recreanten in het gebied. Wel liggen er kansen voor een mooie (fiets)route rondom, met mogelijk ruimte voor een vogelkijkhut om de beleving te versterken.

Vinkeveense plassen | legakkers zijn vaak ontoegankelijk - geen zicht op de plassen

Vinkeveense plassen | harde oeverconstructie, hier liggen kansen voor natuurvriendelijke oevers

2. Recreatieve analyse

2.1 Huidig gebruik

Om inzicht te krijgen in welke recreatieve waarde de gebieden hebben, is per gebied de gebruikswaarde, belevingswaarde en attractiewaarde bepaald:

- **Gebruikswaarde:**
wat voor activiteiten zijn er mogelijk?
- **Belevingswaarde:** welke belevingssferen zijn er in het gebied?
- **Attractiewaarde:** wat trekt bezoekers juist naar dit gebied?

Vinkeveense Plassen

Gebruikswaarde: Uitgestrekt plassengebied met legakkers en 12 zandeilanden, recreatieterreinen en routes, aanlegsteigers en een baan voor waterskiën (waarvoor een ontheffing nodig is). In het recreatieve gebruik ligt het accent op watersport en dagrecreatie. Door waar mogelijk inheemse beplanting toe te passen, het maaibeheer verder aan te passen en waar dat kan (bescherming tegen afkalving noodzakelijk) natuurvriendelijke oevers aan te leggen in plaats van harde constructies.

De eilanden hebben elk een eigen functie en voorzieningen:

- **Eiland 1:** strandpaviljoen Wander Island, speelvoorzieningen, beachvolleybalnet, lig- en speelweiden, er mag ge-bbqt worden, toiletvoorziening, een parkeerplaats naast het eiland (met een TOP), een zwemzone en snackuitgifte (in gebouw van SGL). Dit eiland is in de zomermaanden de entree naar eiland 2.
- **Eiland 2:** lig- en speelweiden, een speeltoestel, (picknick)bankjes, een zwemzone en een toiletvoorziening.
- **Eiland 3:** is alleen per boot bereikbaar en is rustiger van aard. Er zijn ligweiden, twee zwemplaatsen en een toiletvoorziening.
- **Eiland 4:** populaire plek voor duikers. Er is een zwemzone (bereikbaar via trapjes), een parkeerplaats op het eiland, een toiletvoorziening, een duikzone (ook gebruikt door zwemmers), duikshop (incl. verkoop duikvergunningen), foodtruck in de zomerperiode, een vaste verbinding met eiland 5 en watersportvereniging Vinkeveen Abcoude.
- **Eiland 5:** lig- en speelweiden, vuurplaatsen, een zwemzone, speelvoorzieningen en een toiletvoorziening. De afgeschermd zwemzone met strandje en vele speelattributen maakt het eiland uitermate geschikt voor kinderen en jongeren.
- **Eiland 6 en 7:** deze eilanden zijn alleen per boot bereikbaar en rustiger van aard. Er zijn speelweides.

Legenda

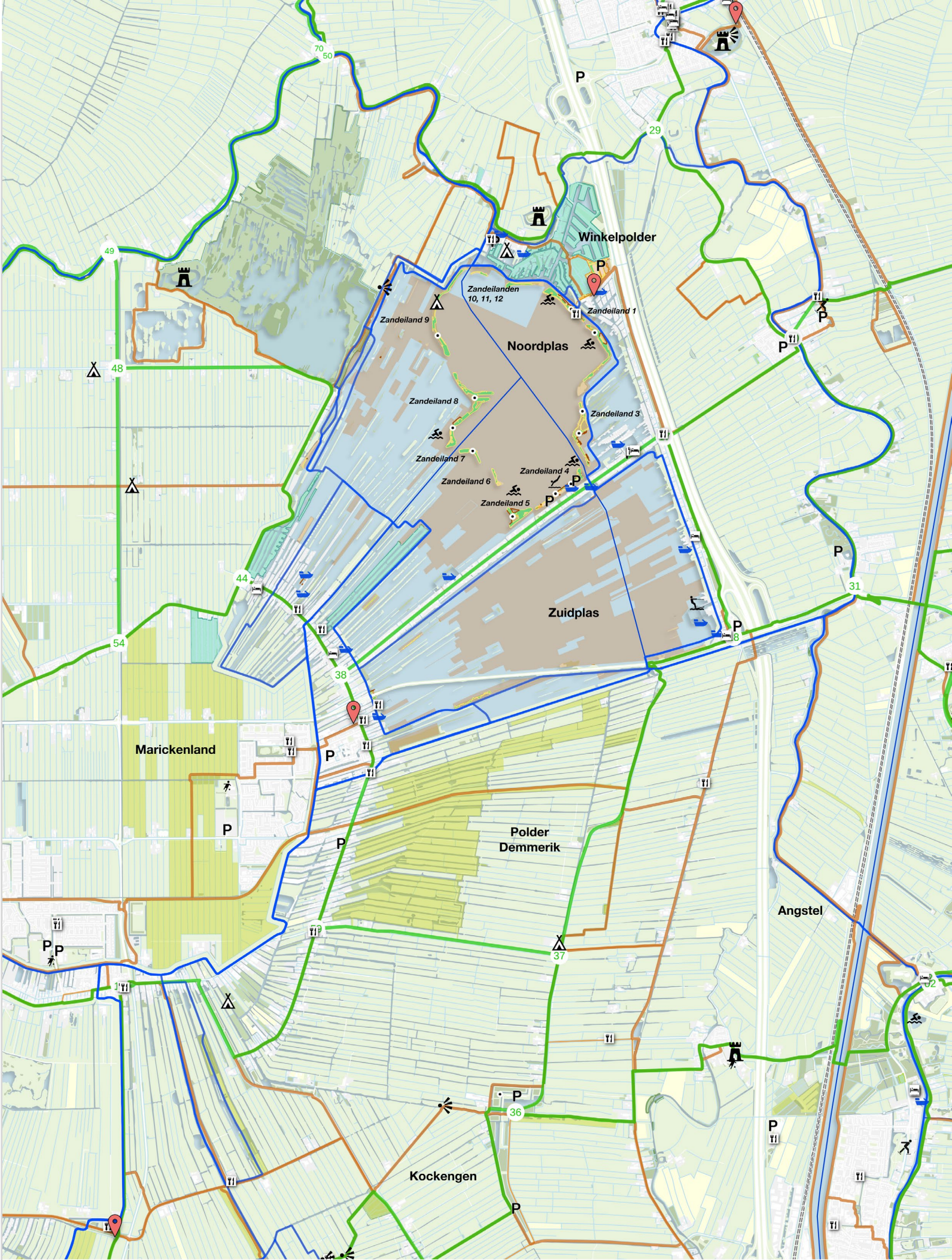
- Wandelnetwerken
- Fietsnetwerken
- Vaarnetwerken

- TOP Locatie
- Fort
- Uitkijktoren
- Kampeerterein
- Golfterrein
- IJsbaan
- Skibaan
- Sportterrein
- Zwemzone
- Duikzone
- Waterski
- Jachthaven
- Parkeerplaats
- Café / Restaurant
- Hotel
- Toiletvoorzieningen

- Natuurgebied
- Vakantiepark
- Volkstuinen
- Plein
- Speel- en ligweide
- Strand
- Steiger

Organisaties

- RODS Utrecht
- Stichtse Groenlanden A
- Stichtse Groenlanden B
- SBB

Cluster 5 - Recreatiekaart

Toekomstvisie 2040 Gebieden en Routestructuren

0 500 1.000 1.500 m

- **Eiland 8:** alleen per boot bereikbaar en beschikt over een speelweide, speeltoestellen, een wedstrijdtoernooi (niet publiek toegankelijk) en een toiletvoorziening. Het eiland is door de zwemzone en vele speelattributen geschikt voor kinderen.
- **Eiland 9:** velden voor (groeps)kamperen, speelweide en een toiletvoorziening.
- **Eilanden 10, 11 en 12:** alleen per boot bereikbaar er zijn alleen speelweiden. Eiland 11 heeft alleen beplanting, en geen weides.

De eilanden 1, 2, 4, 5 en 8 zijn rijk aan voorzieningen en daardoor drukker van aard. De eilanden 3, 6, 7 en 9 t/m 12 hebben minder voorzieningen en zijn daardoor rustiger van aard.

Honden: aangelijnd toegestaan en buiten strand/zwemzones op eilanden 1, 2, 6, 7 en 9 t/m 12.

De strand- en zwemzones op de eilanden zijn verboden voor honden.

Rond de plassen zijn voorzieningen zoals jachthavens, P&R's, parkeerplaatsen aan de zandeilanden, diverse verblijfsrecreatie (vakantiehuisjes, campings en hotels), kanoroutes (in en rond de plassen), een waterskibaan aan de zuidplas en wandelroutes (klompenpad) en fietsroutes (als onderdeel van het knooppuntennetwerk). Ook is er een TOP Vinkeveense Plassen (gelegen aan het Kloosterplein in Vinkeveen) waar vanuit twee fietsroutes starten. In het gebied zijn ook locaties voor verblijfsrecreatie, waarvan een groot deel tweede woningen en een deel permanente bewoning.

Belevingswaarde: het is een uitgestrekt plassengebied met een afwisseling tussen water en natuur in de vorm van legakkers en 12 zandeilanden. Daarnaast vind je er mooie doorgezichten en vormen de legakkers een uniek Hollands wetlands landschap. Gezamenlijk vormt dit een unieke plek in de regio.

Attractiewaarde: De Vinkeveense Plassen trekken vooral veel mensen (zowel bezoekers als inwoners) in de zomer voor de waterrecreatiemogelijkheden (waaronder de mogelijkheden voor het waterskien), de speelstrandjes, de duikzone en de verschillende aanlegplaatsen. Naast de plassen zelf is ook de legakkerstructuur iets unieks in dit gebied. Het is cultuurhistorisch uniek en zeer waardevol, maar vanaf het water of op de grond is het moeilijk te ervaren.

Bezoekers: de Vinkeveense Plassen trekken circa 544.000 unieke Nederlandse bezoekers en 1,5-1,75 miljoen Nederlandse bezoeken (2022). Er is vaak sprake van piekdruk op zomerse dagen. Gemiddeld zorgt dit voor 1.400 bezoeken per hectare. Dit is een lage bezoekersdichtheid. De meeste bezoekers komen uit Utrecht, Amsterdam en omliggende kernen en de plassen worden gewaardeerd met een 7,6. Dit is net onder het gewogen gemiddelde van een 7,9 van het totaal in Utrecht.

Marickenland en Polder Demmerik

Gebruikswaarde: Marickenland is een relatief nieuw natuurgebied waar natuurontwikkeling, recreatie en waterberging samenkomen. Natuurspeelplaats en vogeluitkijkpunt zijn nog in ontwikkeling.

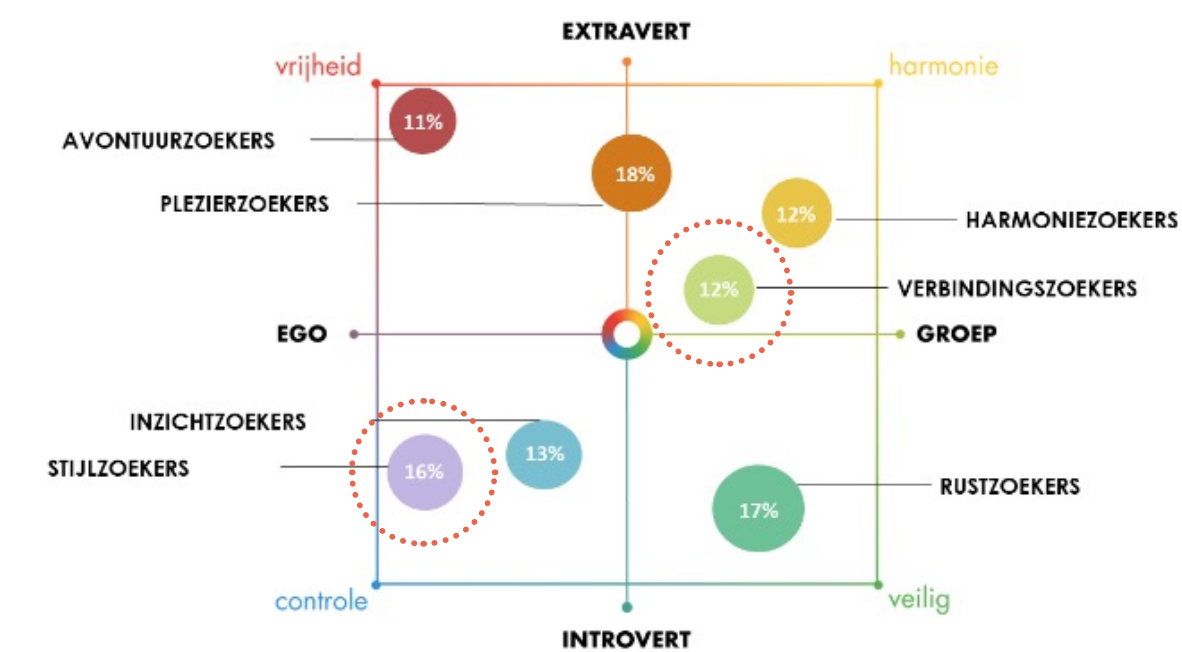
Belevingswaarde: natuurbeleving staat centraal in Marickenland en in polder Demmerik daarnaast ook cultuurhistoriebeleving. Door polder Demmerik loopt het Bellopad dat een 19 kilometer lange historische wandeling is van Mijdrecht naar Abcoude.

Attractiewaarde: Het Bellopad is een begrip in de omgeving en heeft hierdoor een bepaalde attractiewaarde. Polder Demmerik is één van de oudste polders van Nederland en is nooit verveend.

2.2 Doelgroepen

De Leefstijlvinder is een manier om toeristisch-recreatieve doelgroepen te segmenteren. Het model geeft inzicht in hoe verschillende leefstijlen aankijken tegen vakantie en vrije tijd en biedt handvatten om recreanten op basis van hun wensen te sturen. De Leefstijlvinder onderscheidt 7 leefstijlen, elk met hun eigen wensen, gedrag en karakter. De afbeelding hiernaast geeft een overzicht van de leefstijlverdeling in Nederland.

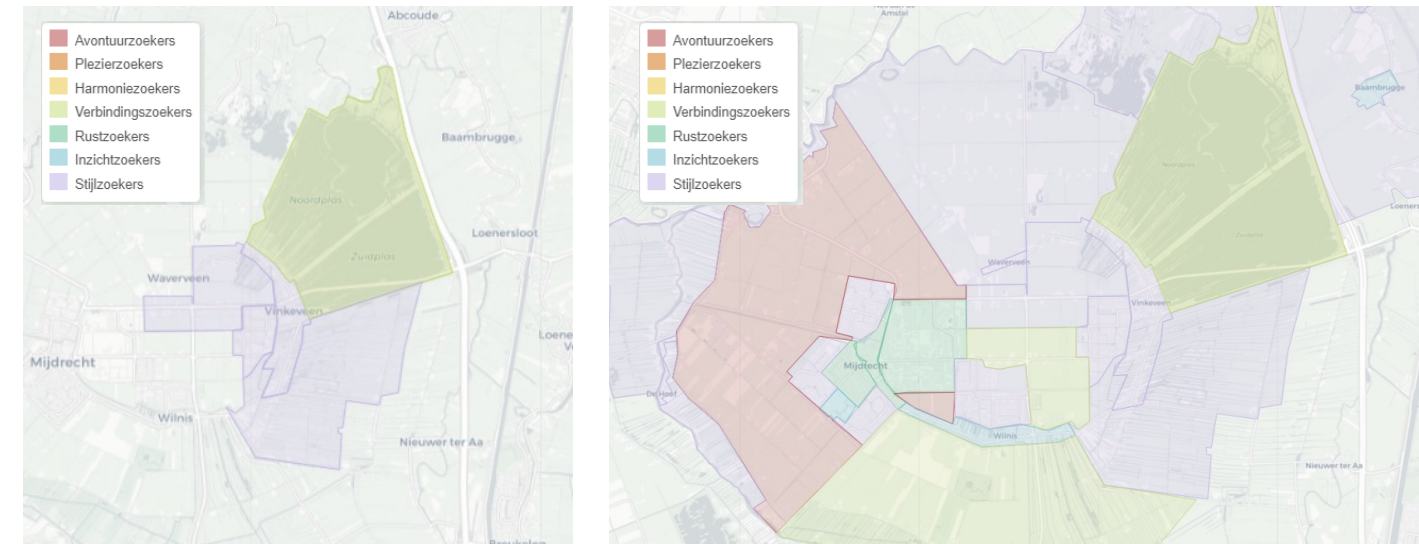
Leefstijlen verdeling in Nederland (bron: Leefstijlvinder)

In het Plassengebied wonen boven gemiddeld Verbindingszoekers (23,4%) en in Vinkeveen en het buitengebied rond het dorp wonen boven gemiddeld Stijlzoekers (18,7%)

Verbindingszoekers zijn behulpzame, hartelijke en rustige mensen. Ze zijn geïnteresseerd in anderen en ze combineren het nuttige graag met het aangename. Vakantie en vrije tijd betekent voor de Verbindingszoeker ontspanning, genieten, gezelligheid, rust en stilte en tijd voor elkaar. Voor Verbindingszoekers zijn gastvrijheid, sociale verbondenheid en ‘doe maar gewoon’ belangrijke waarden. Daarnaast vinden ze het belangrijk om er voor elkaar te zijn. Ze doen graag vrijwilligerswerk en zijn graag in de natuur.

Stijlzoekers zijn gedreven, doelgerichte, ambitieuze, ondernemende en zelfverzekerde mensen. Ze houden van exclusiviteit, luxe en comfort. Tijdens hun vakantie of een dagje weg worden ze graag geprikkeld, dus er mag veel te doen zijn. Daarnaast zijn ze sportief: ze zijn graag zelf in beweging of bezoeken sportwedstrijden. Stijlzoekers zijn graag onder gelijkgestemden, die waarden als ambitie, uitdaging en daadkracht met hen delen. Stijlzoekers ondernemen graag luxe(re) activiteiten als golfen, een sauna bezoeken of varen met een bootje.

Leefstijlvinder in Nederland

Dominante leefstijl bewoners per gemeente (links) en per buurt / wijk (rechts) in en rond de Vinkeveense Plassen (bron: Leefstijlvinder 2024)

Aansluiting leefstijlen vraag en aanbod

Vinkeveense Plassen: De focus op waterrecreatie en de verschillende mogelijkheden daarvoor sluit aan op Plezierzoekers en Stijlzoekers, die houden van sporten, waterrecreatie en activiteiten ondernemen. De eilanden zijn verschillend ingericht, en zijn voor verschillende groepen aantrekkelijk. De wakeboardschool is voor plezierzoekers aantrekkelijk. Voor Verbindings- en harmoniezoekers zijn er de recreatieve eilanden, waar je kunt picknicken, zwemmen en zonnen, voor Rustzoekers zijn er de rustige eilanden en omliggende wandelroutes.

Marickenland en Polder Demmerik: Het huidige aanbod sluit met name aan op Rustzoekers en Inzichtzoekers, door de rust, ruimte en de mogelijkheid om vogels te spotten.

2.3 Impact van trends en ontwikkelingen

Groeiende populariteit van waterrecreatie

- Meer bootbewegingen op de Vinkeveense Plassen. Daardoor ontstaat meer overlast door snelvaren en jetski's
- Kansen voor meer kleine waterrecreatie zoals suppen en kanoen op het water. Hiermee kan ook ingespeeld worden op de vraag naar meer beleving, zoals een barbecueboot, mindfulness op de supplank en een waterspeelplaats.
- Opkomst actie-gerelateerde watersport: naast, waterskiën ook wakeboarden, wakesurfen, flyboarden, wakeskaten en wakesurfen.

Toenemende behoefte aan beleving en betekenis

- Bijzondere themaroutes worden binnen deze trend steeds populairder en bieden kansen voor de deelgebieden.
- Ruimte voor vernieuwing van aanbod op de zandeilanden.

Groeiende aandacht voor duurzaamheid

- Toenemende aandacht voor verduurzaming van de horeca, duurzaam (elektrisch) varen. Interesse voor opruimen plastic en zwerfvuil?

Groeiende recreatiebehoefte

- Toenemende druk vanuit groeiende regio's Amsterdam en Utrecht
- Permanente bewoning van recreatieverblijf verandert het recreatieve gebruik en zorgt voor extra druk van onder meer honden.

Toenemend belang van actief ‘buiten zijn’ vanwege gezondheid

- Behoeftte aan een meer beweegvriendelijke inrichting wandel- en fietsrondjes, sport- en speeltoestellen en voorzieningen voor actieve kleine waterrecreatie.

Diversiteit van activiteiten neemt toe

- Meer verschillend gebruik kan leiden tot botsingen tussen recreanten. Zonering van de eilanden, polder en plassen kan helpen bij het stroomlijnen ervan.

Bebouwd lint Vinkeveense plassen (bron: Siebe Swart)

2.4 Kansen en knelpunten - Recreatief

Kansen:

- Voor de gehele toeristisch-recreatieve sector een kans om aanbod op gebied van cultuurhistorie, natuur, sportiviteit en comfort voor Stijlzoekers, Rustzoekers en Inzichtzoekers te versterken.
- Spreiding van bezoekers in tijd door bijvoorbeeld zakelijke functies toe te voegen die jaarrond voor inkomsten kunnen zorgen (zoals een congres- of vergaderlocatie).
- Meer aandacht voor lokale festiviteiten zoals de opening en sluiting van het vaarseizoen of ‘rondje eilanden’ o.a. voor het gemeenschapsgevoel van de inwoners.
- Aandacht voor de bijzondere cultuurhistorische verhalen van het gebied: Nieuwe Hollandse Waterlinie en legakkers.
- Het gebruik van de P&R's in de omgeving van de Vinkeveense Plassen verhogen om vanuit daar fietsen naar de Vinkeveense Plassen en meer gebruik van openbaar vervoer te stimuleren.
- Authentieke, unieke en bijpassende verblijfsrecreatieve ontwikkelingen in relatie tot water, erfgoed en zakelijke markt
- Er ligt een kans in het toepassen van zonering voor recreatie op de eilanden. Dit zou betekenen dat sommige eilanden bestemd kunnen worden voor recreatie, terwijl anderen juist een bestemming voor natuurbehoud krijgen.

Knelpunten:

- Eilanden 1, 2, 4, en 5 zijn met het land verbonden en zijn (met zomers weer) te druk. Dit uit zich in volle parkeerplaatsen, opstoppen en verschillende recreatieve activiteiten door elkaar heen.
- De parkeerplaats van eiland 4 wordt veel gebruikt door duikers en mensen die hun boot te water willen laten (vooral in de weekenden). Dit neemt ruimte in, waardoor de parkeerplaats op piekdagen snel vol is. Daarnaast heeft eiland 4 te maken met een onduidelijke entree (via de Braambrugse Zuwe) waardoor bezoekers er snel voorbij rijden.
- Incidenten zijn een knelpunt bij het Bellopad en verschillende eilanden. De regels voor honden moeten het ontgelden, en er is ook overlast gerelateerd aan lachgasgebruik en snelvaren.
- Er is in relatie tot de problematiek te weinig boa capaciteit.
- Behoud van de legakkers. De legakkers zijn voor 95% in particuliere handen. In combinatie met het feit dat er nu in de regelgeving geen ontwikkelingen mogelijk zijn, leidt dit in sommige gevallen tot verwaarlozing en onrechtmatig gebruik. In het nieuwe bestemmingsplan wil de gemeente ruimte bieden voor nieuwe ontwikkelingen (bebouwing) op de legakkers. Wanneer eigenaren investeren, bijvoorbeeld door het bouwen van een recreatiewoning, wordt verwacht dat ze ook bijdragen aan het beter onderhouden van de legakkers. Op deze manier worden de legakkers beschermd en worden extra natuurwaarden toegevoegd.
- Het project voor nieuwe voorzieningen en waterberging in Marickenland ontwikkelt zich langzaam. Volgens planning zou de 1 in 2025 opgeleverd moeten worden. voor deel 2 is nog geen planning bekend.
- Voor Polder Demmerik en het Bellopad geldt dat honden aangelijnd moeten zijn. Dit staat op borden aangegeven, echter zijn deze al meerdere keren weggehaald of vernield.

3. Eigendom en beheer

3.1 Beheerverantwoordelijkheden van recreatieve voorzieningen

Eilanden 1, 2, 4, 5 en 8 zijn rijk aan voorzieningen en worden intensiever beheerd. Eilanden 3, 6, 7 en 9 t/m 12 worden minder intensief beheerd.

Marickenland: de ontwikkeling van voorzieningen zal intensiever beheer vragen.

Polder Demmerik: focus op extensief beheer en natuurinclusieve landbouw.

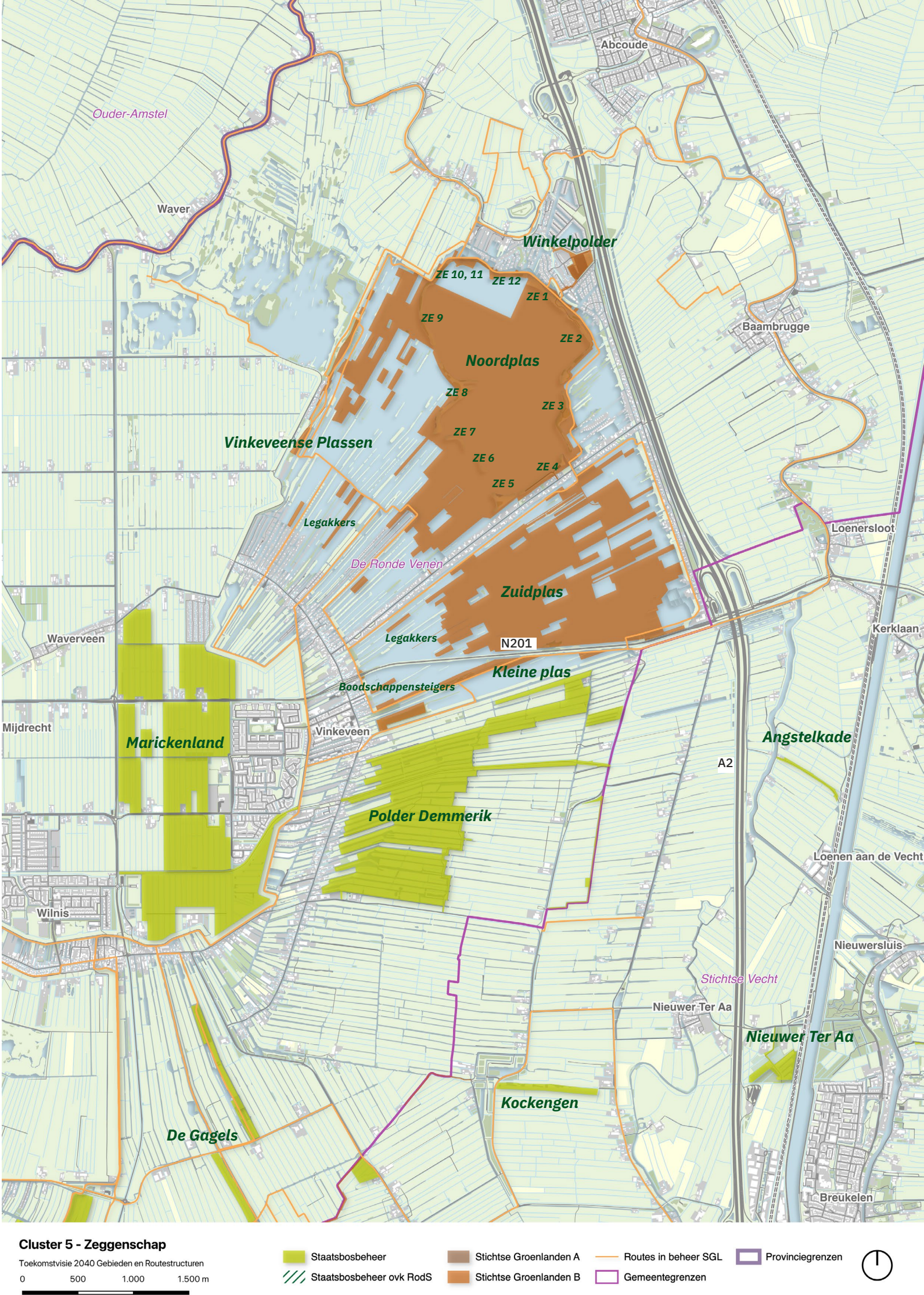
Voor het beheer van de Vinkeveense Plassen zijn er onder andere de volgende verordeningen opgesteld (deze lijst is niet uitputtend):

- Verordening tarieven – 2024
- Verordening waterskiën – 2012
- Verordening zandeilanden – 1990
- Verordening besluit motorschepen – 2008
- Verordening kaart 13 – 2009
- Verordening kaart 12 – 2009
- Verordening kaart 1 t/m 9 – 2009
- Verordening Vinkeveense Plassen – 2009

De verordeningen van de Vinkeveense Plassen zijn niet meer actueel, wat handhaving van het gebied vermoeilijkt. Er is daarom behoefte aan nieuwe verordeningen. Deze zijn in ontwikkeling en zijn naar verwachting volgend jaar voor het begin van het seizoen afgerond.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de oppervlakte (in hectare) van het gehele cluster en de onderliggende deelgebieden. Cluster 5 heeft een totaal oppervlakte van circa 915 hectare.

Cluster 5: Vinkeveense Plassen	oppervlakte (ha)
Winkelpolder (SGL)	4,6
Vinkeveense noordplas (SGL)	271,7
Vinkeveense zuidplas (SGL)	198,2
Vinkeveense kleine plas (SGL)	8,6
eiland 1 (SGL)	2,0
eiland 2 (SGL)	3,3
eiland 3 (SGL)	2,8
eiland 4 (SGL)	2,3
eiland 5 (SGL)	1,9
eiland 6 (SGL)	0,5
eiland 7 (SGL)	0,9
eiland 8 (SGL)	4,4
eiland 9 (SGL)	3,1
eiland 10 (SGL)	0,4
eiland 11 (SGL)	0,3
eiland 12 (SGL)	1,0
Marickenland (SBB)	197,0
Polder Demmerik (SBB)	160,5
De Gagels	12,6
Kockengen	32,0
Angsteltkade	1,9
Nieuwer Ter Aa	5,9

3.2 Financiële analyse

Kosten beheer en handhaving en toezicht:

De instandhouding van de gebieden brengt kosten met zich mee waaronder regulier onderhoud, groot onderhoud en handhaving & toezicht.

In onderstaand lijstje is opgenomen wat voor onderhoud en beheer de grootste kostenposten zijn:

- Harde oevers (19%)
- Gebouwen (17%)
- Recreatieve routes (10%)
- Bruggen (6%)
- Speel- en ligweiden (4%)
- Recreatieve grasvelden (3%)
- Steigers en vlonders (3%)
- Parkeerplaats halfverharding (3%)
- Kleine pomp mobiele toiletunits (3%)
- Bijdrage Routebureau (3%)

Andere kosten zijn:

- Personeels- en apparaatskosten: 34% voor het werkgebied Vinkeveense Plassen
- Materieel

Risico's voor de Vinkeveense Plassen:

Exploitatie inkomsten van de zandeilanden kan variëren per jaar. Daarnaast zal het vervangen van de beschoeiingen waarschijnlijk meer kosten dan voorzien vanwege kostenstijgingen

Inkomsten:

Vanuit sommige gebieden komen ook inkomsten uit exploitaties. De belangrijkste inkomsten uit de gebieden zijn:

- Erfpachtingsovereenkomsten voor de horeca op eiland 1 en de Watersportvereniging VinkeveenAbcoude op eiland 4.
- Verkoop van waterskiontheffingen en duikpenningen voor het gebruik van de duikzone op eiland 4.
- Huur- en gebruiksovereenkomsten voor o.a. het gebruik van de eilanden, snackuitgifte, groepskamperen en evenementen.
- De inkomsten uit vergunningen, pacht en rechten zijn naar schatting 130.000 euro per jaar (19.000 uit eigendommen, 91.000 uit rechten en 20.000 overige baten).
- In het ontwikkelscenario (2020) zijn verdienmogelijkheden opgenomen om de inkomsten

te verhogen: horeca eiland 1, foodtruck eiland 4 en een multifunctioneel gebouw met ruimte voor horeca, duikschool en kantoorruimte.

- Deelnemersbijdragen zijn in totaal 1,4 miljoen per jaar.

Financiering:

Over het geheel genomen zijn voor de instandhouding van deze publieke natuur- en recreatievoorzieningen de kosten hoger dan de inkomsten. De benodigde financiering van de (resterende) kosten voor instandhouding is afhankelijk van de beheerder en een eventuele ‘status’ van het gebied als RodS-gebied (Recreatie om de stad, een rijksprogramma voor aanleg en beheer van recreatiegebieden in de Randstad).

De financiering van de instandhouding van de gebieden van het Recreatieschap wordt gedragen door de deelnemers in het recreatieschap. Voor de gebieden met een RodS-status is een aparte bijdrage, maar door de (rijks)bezuinigingen vanaf 2012 is hierop een structureel tekort. De financiering van de Staatsbosbeheer-gebieden komt vanuit het Subsidiestelsel natuur en landschap (SNL). Specifiek voor de recreatievoorzieningen (zoals paden, bruggen, parkeerplaatsen) is hiervoor een voorzieningenbijdrage €48,31 per ha en toezichtbijdrage €22,43 per ha (Bij12, 2024). Deze standaardbijdrage is voor heel Nederland even hoog, ongeacht het gebruiksniveau, en is voor de Utrechtse gebieden te laag om het huidige voorzieningenniveau in stand te houden.

In onderstaande tabel is aangegeven welk ‘beheerregime’ van toepassing is op de gebieden:

Cluster 5 – Beheerfinanciering				
	SGL-A	SGL-B	SBB	SBB ovk RodS
Winkelpolder				
Vinkeveense noordplas				
Vinkeveense zuidplas				
Vinkeveense kleine plas				
Eiland 1				
Eiland 2				
Eiland 3				
Eiland 4				
Eiland 5				
Eiland 6				
Eiland 7				
Eiland 8				
Eiland 9				
Eiland 10				
Eiland 11				
Eiland 12				
Marickenland				
Polder Demmerik				
De Gagels				
Kockengen				
Angstelkade				
Nieuwer Ter Aa				

3.3 Kansen en knelpunten - Eigendom en beheer

- Structureel begrotingstekort: het tekort voor het beheer van de voorzieningen in en rond de Vinkeveense Plassen is €201.000 per jaar (eind 2023).
- Voor het meerjarenonderhoud is nog geen plan en worden (volgens de vergelijking het TBM) veel te weinig middelen gereserveerd.
- Er zijn extra (eenmalige) middelen nodig om de basis op orde te brengen en het gebied te ontwikkelen. Ook is er een financieel risico door gestegen kosten voor vervanging van beschoeiingen.
- De beschikbare BOA-capaciteit is te weinig door de grootte van het gebied en de uitdagingen die er spelen. De gemeente zet zich in om de beschikbare capaciteit te vergroten.
- Rondom parkeerterrein Winkelpolder wordt veel kapot gereden, doordat mensen over het voetpad tussen de parkeerplaats Winkelpolder en Plaswijk rijden. Gemeente en SGL zouden eens met elkaar in gesprek moeten en kijken welke grond bij welke partij zou moeten horen in het kader van beheer en onderhoud.
- Het gebruik door honden is een knelpunt in dit gebied, zowel bij de SBB als de SGL gebieden. Eiland 2 wordt daardoor kapotgelopen en is voor andere groepen daardoor minder interessant.
- Het beheer van de toekomstige natuurspeelplaats in Marickenland is iets dat Staatsbosbeheer met de gemeente wil / gaat afspreken.
- Continuïteit: er is een kwetsbaarheid in het beperkt aantal mensen, wat gevolgen heeft als er iemand uitvalt.

4. Richtinggevende uitspraken | cluster 5 - Vinkeveense plassen

Opgaven

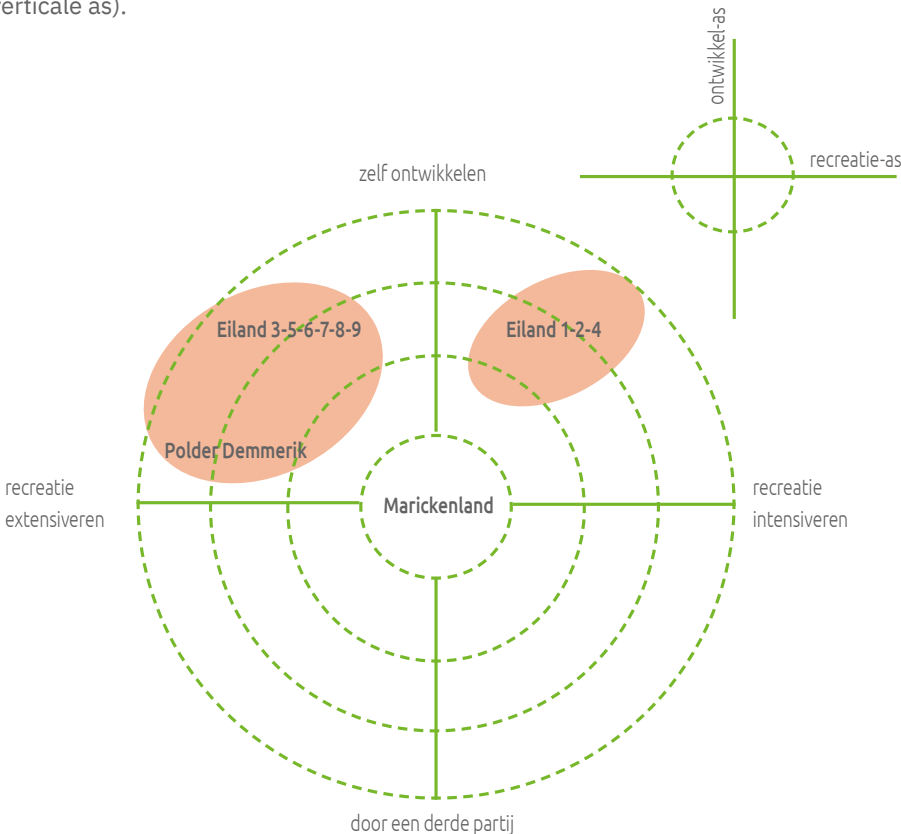
De verschillende kansen en knelpunten, vatten we samen in een aantal opgaven. In de onderstaande tabel is weergegeven welke opgaven spelen in de verschillende gebieden.

	1.Beperkte middelen voor beheer, maar wel meer en veranderende recreatiebehoefte.				2.Creëren van overzicht en sturen op variatie en balans			3.Realiseren / versnellen ambities en plannen voor de gebieden				4.Rekening houden met klimaatverandering	
	a. Identiteit / beleving	b. Update	c. Verbindingen	d. Handhaving, honden	a. Samenhang en balans	b. Geïsoleerde gebieden	c. Scheiding nat-recr	a. Plannen	b. Afhankelijkheden	c. Achterblijvende inkomsten	d. Externe ontw	a. Beheer kostenstijgingen	b. Klimaatadaptatie-kansen
Vinkeveense Plassen													
eiland 1													
eiland 2													
eiland 3													
eiland 4													
eiland 5													
eiland 6-7-8-9													
eiland 10-11-12													
Marickenland													
Polder Demmerick													

Belangrijke opgave in dit cluster is, naast het realiseren van de bestaande plannen (eilanden 1 en 4 en Marickenland), het aanbrengen van meer variatie in beheer en uitstraling van de eilanden. Hiermee wordt de beoogde zonering in dit gebied gerealiseerd. Ook zijn er verschillende kansen voor versterking van de biodiversiteit. Daarnaast is een langetermijn financiële opgave voor dit gebied groot Vanwege de (toegenomen) kosten om de oeverconstructies van de legakkers en zandeilanden te herstellen.

De opgaven vragen om een inzet gericht op het optimaliseren van aanbod, meer variatie en versterken van de balans qua recreatie. Dit kan door: De gebieden voor recreatief gebruik te intensiveren of juist te extensiveren (de horizontale as), waarbij keuzes gemaakt kunnen worden om de ontwikkelingen zelf (als Staatsbosbeheer of Stichtse Groenlanden) op te pakken, of dat aan anderen te laten (De verticale as).

De strategie in dit cluster richt zich op een combinatie van **intensiveren en extensiveren**. In potentie is er een logische zonering in dit cluster aanwezig: in de Vinkeveense Plassen enkele intensieve eilanden en eilanden die extensiever gebruikt worden, polder Demmerik is vanwege de natuurwaarden vooral voor extensieve recreatie, in Marickenland zijn voorzieningen voor meer intensieve recreatie voorzien. Om de zonering te realiseren, moeten de eerder gemaakte plannen gerealiseerd worden, en zijn aanpassingen in het beheer van de zandeilanden gewenst, waardoor ook meer variatie ontstaat.

Richtinggevende uitspraken cluster 5- Vinkeveense plassen

Met de richtinggevende uitspraken geven we vanuit de gebieden invulling aan deze visie en scenario's. We gaan in op zonering en kansrijke (gebieds)entrees, identiteit en verbindingen.

Zonering en gebiedsentrees

- Verder intensiveren van recreatief gebruik en voorzieningen op Eiland 1 en 4, waar mogelijk jaarrond. Daarnaast ook Eiland 2 versterken om bezoekers van Eiland 1 te spreiden.
- Bij een aantal van de andere eilanden meer differentiëren in inrichting en beheer: meer natuurlijk (extensiever) beheer (geen toiletten en gemaaid gras).
- Bij Marickenland inzetten op vernatting door het realiseren van moerasblokken, (moeras)natuur en (matig)intensieve recreatie gericht op avontuur en natuur.
- Polder Demmerik behouden als weidevogelgebied met agrarisch natuurbeheer (natuurinclusief boeren), extensieve recreatie in de vorm van wandelen over het Bellopad om natuurverstoring te minimaliseren
- Gebiedsentree naar de drie verschillende deelgebieden ontwikkelen

Identiteit

- Vertel het verhaal van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (forten en werking verdedigingsstelsel)
- Vertel het verhaal van vervening en benut het unieke karakter van de legakkers
- Verbeter de (zicht)relatie met het water van de Vinkeveense plassen, bijvoorbeeld door land-water routes te ontwikkelen (watertaxi)

Verbindingen

- Zorg voor een goede recreatieve verbinding tussen de Vinkeveense Plassen en Marickenland

Biodiversiteit

- Vinkeveense plassen - legakkers; werk aan natuurverbetering met natuurvriendelijke oevers en een kwaliteitsimpuls(bv met de aanleg van vissenbossen of gebruik maken van inheemse beplanting voor oeeverversterking)
- Verbindt de Demmerikse Polder met omliggende natuurgebieden t.b.v. natuur

Financiële consequenties

- Toevoegen van commerciële exploitaties op eilanden 1 en 4 zal zorgen voor hogere inkomsten. Die zijn hard nodig gezien de bestaande financiële situatie. Tekst aanpassen naar: Optimaliseer de inkomsten door mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, te verzilveren (daarbij gaan de kosten voor de baten uit).
- Extensiveren van inrichting en beheer (bijv. zandeilanden extensiever maaien) van enkele eilanden kan voor kostenbesparingen zorgen.

Bronnen

- Atlas provincie Utrecht, 2024
<https://gis.provincie-utrecht.nl/Geocortex/WebViewer/?app=e691e7d6b6d348b1a331dd5d298ac85c>
- Beeldkwaliteitsplan Vinkeveense Plassen, Arcadis, 2021
- Bellopad.nl, 2023 <https://www.bellopad.nl/>
- Concept Utrechts Programma Landelijk Gebied, Provincie Utrecht, 2023
- (concept)visie recreatie en toerisme DRV (+ voorbereidende raadsbijeenkomst april 2024 en interviews met de betrokkenen).
- Damhekken, Groot Wilnis-Vinkeveen, 2024
<https://grootwilnis-vinkeveen.nl/portfolio-item/damhekken/>
- De Vinkeveense Plassen, eilanden en legakkers, 2024
<https://www.vinkeveen.nl/vinkeveen/de-vinkeveense-plassen/eilanden-en-legakkers/>
- Drie plassen, twaalf zandeilanden en honderden legakkers - Van Vinkeveense polder naar Vinkeveense Plassen, vinkeveen.nl, 2022
- Eilanden zinken weg in diepe plassen zonde en gevaarlijk, RTV Utrecht, 2024 <https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3730584/eilanden-zinken-weg-in-diepe-plassen-zonde-en-gevaarlijk>
- Erfgoed leeft, behoud door ontwikkeling 2024-2028, Gemeente de Ronde Venen, 2023
- Vinkeveense Plassen met trekaten en op de legakkers vakantiehuisjes, Siebe Swart, 2014
- Gebiedanalyse kernkwaliteiten Hollandse Waterlinies, kernkwaliteiten, uitgangspunten en ontwikkelingsrichting stelling van Amsterdam Zuid, Provincie Utrecht en Provincie Noord-Holland, 2022
- Gebiedsconvenant Groot Wilnis-Vinkeveen 2010-2020, Provincie Utrecht – De Venen en proces Groot Wilnis-Vinkeveen, 2010
- Gezicht op gemaal de Winkel in polder Groot-Mijdrecht, Het Utrechts Archief, 1970
- Historische kaarten, Topotijdreis, 2023
- Kaartatlas, Provincie Utrecht, 2024
<https://gis.provincie-utrecht.nl/Geocortex/WebViewer/?app=e691e7d6b6d348b1a331dd5d298ac85c>
- Leefstijlvinder, 2024
- Luchtfoto Demmerikse polder, Studio Kastermans, 2022
- Natuurontwikkeling in Marickenland, provincie Utrecht, 2024
- Natuurvisie Marickenland, Huub van den Brink, 2019
- Ontwikkelprogramma Vinkeveense Plassen, 2019
- Ontwikkelscenario zandeilanden, 2020
- Overzicht van de Vinkeveense Plassen, vanaf de Heilig Hart van Jezus-kerk te Vinkeveen, Het Utrechts Archief, 1913
<https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/natuur/uitvoering-het-landelijk-gebied/natuurontwikkeling-marickenland#planning>
- Tastbare Tijd, cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht, Roland Blijdestijn Provincie Utrecht, 2005
- Topotijdreis, 2024

Bijlage

Schetsen werkbijeenkomst 30 september, locatie Fort Rhijnauwen

Gebiedspaspoort

5. VINKEVEENSE PLASSEN

Toekomstvisie 2040 Recreatieschap Stichtse Groenlanden en
(aanliggend) Staatsbosbeheer